WERELD TOOLS

2021
2024

stichting
WereldWijd

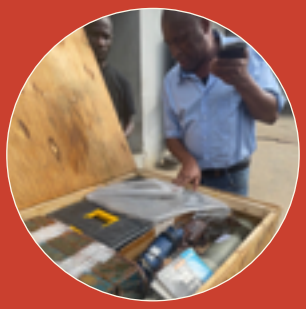
Bagage voor een nieuwe toekomst

VELDREIS NAAR
FILIPIJNEN EN NIGERIA

WereldTools biedt materiële ondersteuning bij terugkeer naar het land van herkomst.

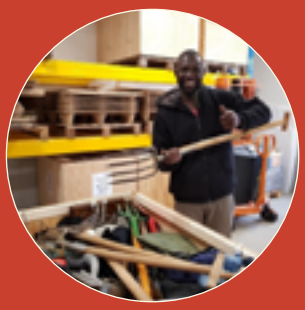

Met dank aan **IOM** voor de goede samenwerking en **DT&V** die het financieel mogelijk heeft gemaakt.

stichting
WereldWijd

www.stichtingwereldwijd.nl

VOORWOORD

Op veldreis

Met het naderende einde van de project-periode 2021-2024 gingen we de balans opmaken. We hebben 126 terugkeerders geassisteerd bij het maken van een nieuwe start in hun thuisland in deze periode. Soms ging dat heel succesvol en anderen hadden meer moeite hiermee.

Met het oog op de veldreis ter afsluiting van dit project moesten we bepalen welke van deze terug-keerders het meest interessant zouden zijn om een monitorbezoek af te leggen.

De keuze ging tussen de twee landen die de meeste terugkeerders hebben opgeleverd: Nigeria, met veruit de meeste deelnemers, en de Filipijnen, een land waar we vóór deze periode aan weinig tot geen mensen onder-steuning hadden geboden, maar deze afgelopen periode plots 12 casussen hebben opgeleverd. Al snel werd het idee geopperd om beide landen te bezoeken. Immers, in het vorige WereldToolsproject 2018-2021 is geen veldreis uitgevoerd en beide landen zullen heel leerzaam zijn om te bezoeken. Hiermee is DT&V akkoord gegaan en de voorbereidingen konden beginnen.

Ed Peters bezocht de Filipijnen met Sharon Pelzer. Mirjam Kemp en Lore Dijkman bezochten Nigeria.

In dit magazine leest u hun verslagen.

COLOFON

WereldTools is een uitgave van Stichting WereldWijd voor medewerkers en belangstellenden.

Teksten:
Lore Dijkman en Ed Peters

Vormgeving en opmaak:
Vormpracht

Fotografie:
Lore Dijkman, Ed Peters en Stichting WereldWijd

Oplage:
500 exemplaren

Adres:
Stichting WereldWijd
Klompenstraat 1A
6251 NE Eckelrade
T +31 (0)43 408 31 22
info@stichtingwereldwijd.nl

www.stichtingwereldwijd.nl

Facebook: stichtingwereldwijd

Giften: Voor de uitvoering van onze activiteiten zijn donaties meer dan welkom. Raborekening NL55RABO0113203594 t.n.v. WereldWijd te Eckelrade. ANBI - erkend. Bij voorbaat dank!

In dit nummer

Veldreizen 2021 - 2024

VELDREIS FILIPIJNEN

4 • Intro veldreis Filipijnen
6 • De voorbereiding
7 • Terugkeerder Jennifer Morales Burog
8 • Terugkeerder Jefferson Magboo
10 • Terugkeerder Marlon Cortez
11 • Weetjes WereldTools / Wist je dat?
13 • Terugkeerders Anthony en Leonora Galicia
14 • Terugkeerder Loreto Zamora
15 • Terugkeerder Mary Antoinette Dallarte Ampaya
16 • Nu we er toch zijn... / Phil 4 You
17 • Conclusie

VELDREIS NIGERIA

18 • Intro veldreis Nigeria
20 • IOM offices
21 • Terugkeerder Paul Uligwe
23 • Terugkeerder Ujeh Daniel Fortune
25 • Secure Transit Centre
25 • Terugkeerder George Ekpunobi
27 • Terugkeerder Patrick Akhimien
29 • Patriotic Citizen Initiatives (PCI)
31 • Terugkeerder Saint Darlison
32 • Terugkeerder Silvia Eze
35 • ADIS
36 • Terugkeerders Michael en Kema Ayodele
38 • Terugkeerder Godwin Chegwe
40 • Terugkeerder Chris Samuel
42 • Edo Jobs
43 • Conclusie

EGA
FLOUR
25 kg

Waarom een veldreis naar de Filipijnen?

Sinds 2018 is WereldWijd, vanwege de coronapandemie, niet meer op veldreis gegaan. De geplande veldreis in 2021, als afsluiting van het WereldTools-project 2018-2021, werd daarom geannuleerd. Nu, zes jaar later, komt het einde van de projectperiode 2021-2024 in zicht en kon er een planning gemaakt worden voor het uitvoeren van de veldreis.

Mijn doelstelling bij het organiseren en uitvoeren van de reis naar de Filipijnen was om na te gaan of het project WereldTools net zo succesvol kan zijn buiten de Afrikaanse context. Voorgaande veldreizen naar Burundi, Tanzania, Oeganda, Kenia, Senegal en Gambia hebben onomstotelijk aangetoond dat het project WereldTools met haar materiële ondersteuning om na terugkeer een eigen bedrijf op te starten, succesvol is. De vraag was dan ook: kan het WereldTools-project ook succesvol zijn in een Aziatisch land en welke verschillen en overeenkomsten zijn er te ontdekken?

Ed Peters

"Veel Filipino's hebben echt heimwee naar Nederland, ik kan het niet anders noemen."

Ed Peters
Projectleider WereldTools

"Het contrast tussen de sloppenwijken direct naast de luxe hotels in Manilla vond ik echt schokkend."

Sharon Pelzer
Reisgenoot en partner Ed

De voorbereiding op de veldreis

Toen er groen licht was gegeven voor de veldreis naar de Filipijnen werd er gestart met het verzamelen van zo veel mogelijk informatie. Is het mogelijk om tijdens een veldreis die normaal gesproken één week omvat, aan twaalf zaken een bezoek te brengen? Dit bleek al snel een *mission impossible* te zijn. Filipijnen is een enorm uitgestrekt land met zo'n 7 tot 8.000 eilanden.

Tijdens het googelen waar al de locaties precies lagen waar de deelnemers naar zijn teruggekeerd, werd al snel duidelijk dat vier deelnemers niet bezocht zouden kunnen worden. Deze waren woonachtig in het zuiden van het land (in de steden Cebu en Dumaguete) wat een binnenlandse vliegreis van ruim twee uur betekende. Gelukkig woonden de overige acht deelnemers op rijafstand van elkaar in de omgeving van Manilla. Ik heb hen na nieuwjaar voor het eerst benaderd via whatsapp met de vraag of zij wilden instemmen met een bezoek van stichting WereldWijd medio maart. Al vrij snel kreeg ik van zes deelnemers een enthousiast akkoord. Van twee deelnemers vernam ik niets, ondanks meerdere pogingen om op verschillende manieren contact te leggen. Uiteindelijk kreeg ik van de broer van een betrokkene te horen dat hij doorgemigreerd was naar Nieuw Zeeland. Van de laatste van de acht deelnemers heb ik geen verblijfplaats kunnen achterhalen.

Tijdens het bestuderen van de deelnemersdossiers werd al snel duidelijk dat in geen enkel dossier een monitorverslag van het IOM in Manilla aanwezig was. Buiten het contact met de terugkeerders via whatsapp om, had ik dus geen informatie hoe het hen na terugkeer vergaan was. Ik heb dit aan het IOM in Nederland gemeld en gevraagd of zij informatie over de terugkeerders van hun collega's in Manilla konden lospeuteren. Voorts wilde ik het IOM in Manilla bezoeken zijnde de partner in het WereldTools-project. Dit is in alle voorgaande veldreizen van WereldTools gebeurd. Ook deze vraag werd doorgespeeld.

Na wekenlange radiostilte en meerdere reminders ontving ik enkele verslagen van het IOM. Slechts in één zaak ontving ik een volledig monitorverslag waar ik iets mee kon; de andere waren afwezig, onvolledig of onvoldoende. Op de vraag of een bezoek aan het kantoor in Manilla mogelijk was, heb ik nooit een reactie ontvangen.

Kortom, bij de voorbereiding en uitvoering van de veldreis hoefde ik niet veel van het IOM te verwachten. In bijna alle voorgaande veldreizen had het IOM juist wel een grote rol; zij benaderden de deelnemers, maakten een programma en regelden zaken zoals vervoer en verblijf. Ik moest het zelf maar zien te regelen vanuit Nederland. Ik ben wat lijntjes uit gaan gooien naar ons netwerk van Filipijnse contacten, die allemaal enthousiast reageerden en allerlei hulp aanboden. Speciale dank wil ik hierbij geven aan Rowena Zuidwijck, de oprichtster en eigenaar van de transportorganisatie Phil 4 You die in alle zaken van Filipijnse terugkeerders het transport van de materialen voor haar rekening nam. Zij woont al meer dan dertig jaar in Nederland maar heeft nog veel familie en contacten in de Filipijnen. Die werden opgetrommeld om het bezoek vanuit Nederland te ontvangen en te begeleiden. Er werd een speciale whatsappgroep opgericht zodat we over en weer contacten konden leggen en zaken konden afspreken.

Uiteindelijk stapten ik en mijn reisgenoot Sharon Pelzer (tevens echtgenote) op 15 maart vol goede moed en gespannen verwachtingen op het vliegtuig naar Manilla.

Jennifer Morales Burog:

“I miss Amsterdam every day”

Tiang, Quezon

De eerste terugkeerder die wij bezoeken is Jennifer. Na enig speurwerk, leidt een dochter van haar ons telefonisch naar haar adres. We ontmoeten Jennifer in een wijk net buiten het centrum van Tiaong in de provincie Quezon. Naar Filipijnse maatstaven een middenklassewijk, zo schat ik in.

Jennifer (47 jaar) heeft tien jaar in Amsterdam gewoond en gewerkt in de horeca en in de schoonmaak. Een stad die ze erg mist, “I miss Amsterdam so much every day”, verzucht ze meerdere malen. Hier in de Filipijnen was er geen werk en waren er te weinig inkomsten om voor haar drie kinderen (nu 28, 22 en 16 jaar) te zorgen en dus trok ze de wijde wereld in op zoek naar werk. Wat de rol was van de vader van de kinderen, is mij niet duidelijk geworden. Maar omdat haar moeder ziek werd, die voor haar kinderen zorgde tijdens haar afwezigheid, besloot ze noodgedwongen terug te keren naar de Filipijnen.

Even terug in de tijd: Jennifer is ruim een jaar geleden op gesprek geweest bij Stichting WereldWijd. Ze is doorgestuurd door het IOM in Amsterdam. Rondlopend door het magazijn van WereldTools heeft ze diverse kleinere machines uitgezocht, met het idee om hiermee familiebedrijven te ondersteunen. De machines en gereedschappen worden in drie dozen verpakt en opgestuurd. Jennifer vertrekt uiteindelijk op 9 januari 2023 naar de Filipijnen. Enkele maanden later, op 30 april 2023, ontvangt ze de dozen van de transportorganisatie Phil 4 You.

> “Jennifer laat ons haar winkeltje zien en het is inderdaad een allegaartje van artikelen dat achter een soort traliewerk is uitgestald.”
>
> Jennifer Morales Burog en Ed Peters

Terug naar ons bezoek: als ik haar vraag naar de ons geschonken artikelen en machines, zegt ze dat ze deze aan mensen verhuurt om zo extra inkomsten te kunnen vergaren. Het gaat hierbij om boormachines, gereedschappen voor houtbewerking en een wall spray-apparaat. Op mijn vraag of ze hiermee voldoende verdient voor haar levensonderhoud, vertelt zij dat ze nog andere dingen doet om geld te verdienen. Ze runt een zogenaamde sari-sari-winkel; een winkel waar men tja... van alles en nog wat verkoopt. Dit soort winkeltjes is een wijdverbreid fenomeen in de Filipijnen. Op elke straathoek vindt men deze kleinschalige bedrijfjes, waar >>>

Jennifers sari-sari-winkel

Bij Jennifer thuis

In Jennifers keuken

mensen trachten wat geld bij te verdienen. Jennifer laat ons haar winkeltje zien en het is inderdaad een allegaartje van artikelen dat achter een soort traliewerk is uitgestald. Op mijn vraag waar ze het geld voor haar re-integratie aan heeft besteed, vertelt ze dat ze een tricycle heeft aangeschaft. Een goede vriend van haar rijdt met deze brommertaxi in het rond en ze verdelen het verdiende geld met elkaar. Haar vierde en laatste inkomstenbron komt van de verhuur van een deel van haar woning. Het geld dat ze in Amsterdam heeft verdiend, heeft ze besteed aan het opknappen van haar huis in de Filipijnen, waarvan ze nu een gedeelte verhuurt.

Intussen blijft ze vertellen over Amsterdam, over het heerlijke koele weer (het is inderdaad nogal wat warmer in de Filipijnen), over al die aardige mensen en het leuke werk en de contacten met collega's. "I miss it all" verzucht ze nog maar eens.

Wat ik bij vertrek van Jennifers huis nog niet weet, is dat haar verhaal exemplarisch is voor de overige bezoeken.

Jefferson Magboo

"You are the man from the machines"

Tiang, Quezon

Drie straten verder ontmoeten wij de tweede terugkeerder op onze veldreis: Jefferson Reyes Magboo (46 jaar). Hij heeft zeven jaar met veel plezier in Nederland gewerkt in de bouw, maar hij miste zijn twee dochters zo erg dat hij is teruggekeerd. Ze zijn intussen 13 en 14 jaar en hij heeft hen dus al de helft van hun leven niet gezien.

"Helaas is zijn terugkeer naar huis maar van korte duur want hij wil terug naar Europa om geld te verdienen om de studie van zijn dochters te kunnen betalen."

Jefferson Reyes Magboo en Ed Peters

Op advies van het IOM heeft hij een gesprek aangevraagd bij stichting WereldWijd. In januari vorig jaar sprak ik Jefferson. Hij kon allerlei materialen voor een klusbedrijf goed gebruiken in de Filipijnen, zo stelde hij. Wij hebben een ruim assortiment aan allerlei materialen, machines en gereedschappen uit het magazijn van WereldTools verzameld, liefst zes dozen vol.

Even later komt Jefferson op zijn brommer aangereden, hij heeft zijn dochter van school gehaald. Deze brommer heeft hij aangeschaft van de resterende *in-kind*-ondersteuning.

Nadat hij in juni '23 uiteindelijk is vertrokken, heeft WereldWijd de spullen verstuurd. Enkele maanden later ontving ik het bericht dat hij alles netjes had ontvangen.

Onze reünie laat even op zich wachten; zijn vader opent de poort van het huis en kijkt ons wat vreemd aan; hij begrijpt niet zo goed wie wij zijn, maar na uitleg van onze gids, laat hij ons binnen. Ieder huis hier heeft een stelletje waakhonden, dus is het geblaf niet van de lucht.

Even later komt Jefferson op zijn brommer aangereden, hij heeft zijn dochter van school gehaald. Deze brommer heeft hij aangeschaft van de resterende *in-kind*-ondersteuning.

Onze ontmoeting is allerhartelijkst, we zijn blij elkaar terug te zien. Jefferson vertelt al snel dat hij weer wil emigreren. Helaas is zijn terugkeer naar huis maar van korte duur want hij wil terug naar Europa om geld te verdienen om de studie van zijn dochters te kunnen betalen. In de Filipijnen lukt hem dat niet, zo verzucht hij. "Ik heb geen keus, ik moet wel". Hij is al bezig om een werkvergunning te krijgen om in Portugal te gaan werken, Jefferson verwacht binnen twee maanden daar aan de slag te kunnen gaan. Dit verhaal hebben we trouwens al eerder gehoord, van onze chauffeur deze week; hij zit in exact hetzelfde schuitje. Hij vraagt of ik hem werk als chauffeur kan bezorgen in Europa (om zijn dochter te laten studeren).

De materialen die Jefferson van WereldWijd heeft gekregen worden vooral door zijn vader gebruikt. Zijn vader en moeder wonen bij hem in huis (of andersom).

De familie Magboo

De twee dochters van Jefferson zie ik niet, maar zij wonen hier ook. Vader zit bij ons gesprek en ineens valt bij hem het kwartje: "Oooooh, you are the man from the machines". Ik krijg van hem een tweede begroeting en hij vertelt opeens honderduit wat hij allemaal uit de geleverde dozen gebruikt. In een hoek van het huis staan nog twee onuitgepakte dozen. Hij opent ze liever één voor één, zegt hij. Als een kind in een snoepwinkel schiet mij te binnen.

Even later zwaait Jefferson ons uit. We beloven met elkaar contact te houden.

Marlon Cortez

De ‘Baboy’ Filipino

Sariaya, Quezon

Vandaag staat op het programma het bezoek aan terugkeerder nummer 3 deze week: Marlon Cortez (44 jaar). Hij woont met zijn familie (een heleboel mensen die het huis in en uit lopen) en zijn teckel uit Nederland, die heel goed zijn best doet om een goede waakhond te zijn, maar het qua volume af moet leggen tegen zijn Filipijnse soortgenoten. Ook zijn twee kinderen wonen hier. De moeder is blijkbaar niet meer in beeld; Marlon is van haar gescheiden.

De familie Cortez woont in een voor Filipijnse begrippen groot en luxe huis met een groot stuk land eromheen, waar zij groenten en fruit verbouwen. Dat blijkt wel uit de heerlijke lunch die we krijgen voorgeschoteld. Alles wat op tafel komt, behalve het varkensvlees en de rijst, komt uit hun eigen tuin.

Marlon heeft zeven jaar in Amsterdam gewoond en gewerkt, maar ging terug omdat zijn moeder een hartoperatie moest ondergaan. Gelukkig oogt zij gezond, althans, ze vroeg me gelijk om haar toe te voegen aan facebook en had heel veel praatjes.

Marlon Cortez, Ed Peters, moeder Cortez en Sharon Pelzer

> “Dat moeder Cortez haar zoon goed verzorgt, is wel te zien aan zijn iets te prominent aanwezige buikje.”

Marlon is in december 2022 teruggekeerd. Het plan dat hij een maand eerder tijdens het intakegesprek op WereldWijd ontvouwde, was dat hij zijn handjes wilde laten wapperen in de bouwsector of een garage. Hij kreeg van Stichting WereldWijd een generator opgestuurd en nog twee dozen gevuld met elektrische en handgereedschappen. April vorig jaar kreeg ik het bericht dat Marlon alle spullen had ontvangen.

Na zijn terugkeer is hij gelijk ingetrokken in het ouderlijk huis. Dat moeder Cortez haar zoon goed verzorgt, is wel te zien aan zijn iets te prominent aanwezige buikje. Hij werkt als verpleegassistent in het ziekenhuis, zodat “ik niet altijd thuis zit en wat te doen heb”. Hij kocht een zestal varkens en heeft nu zijn eigen kleine varkensboerderij. Als ze dik genoeg

zijn, worden ze verkocht. We kunnen helaas niet kijken naar de varkens omdat die blijkbaar een eind weg op het platteland gehuisvest zijn. De generator gebruikt hij daar omdat de stroom vaak uitvalt. Baboy betekent varken in het Filipijns, op iedere straathoek is wel een 'Baboy'-zaak en is hier gerecht nr. 1. Werken in de bouw is er niet van gekomen, "Het is erg warm hier in de Filipijnen" verdedigt zijn moeder haar zoon. Opeens meldt Marlons broer zich door videobellen. Hij is al een tijdje aan het werk in Nieuw Zeeland. Net zoals de hele familie zwaaien wij enthousiast naar hem. Dit wil Marlon ook wel weer, emigreren en weer geld verdienen. Dat blijkt in de Filipijnen heel moeilijk te zijn, zo zegt Marlon.

Op mijn vraag hoe hij de re-integratiegelden gebruikt heeft, zegt hij dat hij deze nooit opgeëist heeft bij het IOM, wat mij erg verbaast. Hij heeft nog € 1.136 (naar Filipijnse maatstaven een behoorlijke som geld) over om te besteden, maar heeft geen reden waarom hij dit niet gedaan heeft. Ter plekke bedenkt hij dat een brommer wel handig zou zijn om naar zijn varkensboerderijtje te rijden. Hij is al meer dan een jaar terug, waarna eigenlijk de termijn verloopt om nog van dit geld gebruik te maken, maar ik beloof contact te leggen om wellicht een uitzondering aan te vragen. Marlon zou op papier zetten waarom hij de brommer nodig dacht te hebben. (n.b.: een week na mijn eigen terugkeer heb ik nog niet van hem vernomen dat hij hierin actie heeft ondernomen).

Ik krijg eerlijk gezegd het idee dat Marlon het lekkere leventje als moeders oogappel wel prima zo vindt. Een baboy-houder of toch een beetje een '*Bad boy*'?

Wist je dat?

• Het WereldToolsproject feitelijk gestart is in 2005 en al vanaf 2009 met onderliggende financiering bestaat.

• We ongeveer 750 terugkeerders naar 55 landen wereldwijd hebben ondersteund.

• Er in Manilla duizenden Jeepneys (Filipijnse busjes) rondrijden die door hun dieselmotoren zwaar luchtverontreinigend zijn en daarom sinds kort verboden zijn.

• We de kisten kunnen vullen met mooie tweedehands materialen, opgeknapt door 16 'Toolsmannen'.

• We in de volksmond bekend staan als 'het kistenproject'

• Niet wij beslissen wat een terugkeerder in de kist stopt, maar zijzelf.

• In de Filipijnen het hoogste Mariabeeld ter wereld staat: 98 meter.

• Naar de Filipijnen geen kisten maar dozen worden gestuurd omdat, wegens het verplaatsen met mankracht, het gewicht niet boven de 30 kg mag uitkomen.

• In Manilla en omgeving, Metro Manilla genaamd, 22 miljoen mensen wonen, wat het tot een van de dichtstbevolkte gebieden ter wereld maakt.

• In de komende twee jaar geprobeerd wordt om terugkeerders met een intensieve cursus lassen en zonnestroom mét bijbehorende spullen duurzamer te laten terugkeren.

• De Filipijnen en Nigeria het achtste en negende land zijn dat wij bezocht hebben in het kader van WereldTools.

• Dat élke reis zeer waardevol en leerrijk was voor ons.

“De afgelopen drie jaar heeft WereldTools in veertien zaken in totaal 60 dozen met tools naar de Filipijnen gestuurd.”

Wijk Moises Amat Escueta Ala-ala park

Anthony en Leonora Galicia

“Your system is good”

Caloocan City, Metro Manilla

Vandaag staat op het programma het bezoek aan Anthony en Leonara Galicia (62 en 64 jaar) in Coolacan City, onderdeel van de metropool Manilla. Normaliter bezoeken we mensen in hun thuissituatie, maar de vader van Anthony was dermate ziek dat ons bezoek te druk voor hem zou zijn. Natuurlijk respecteren we dat. We spreken af in een mall, een werkelijk enorm groot en mooi winkelcentrum (maar wát een contrast met de sloppenwijken van Manilla, hemelsbreed 3 à 4 kilometer hier vandaan!).

Ed Peters, Leonora en Anthony Galicia

Ik verwacht eigenlijk een succesverhaal te horen. Ik heb namelijk van het IOM Manilla een volledig monitorverslag ontvangen. Het verslag was opgesteld in juni 2021, drie maanden na hun terugkeer (nogal vroeg, de bedoeling is eigenlijk twaalf maanden na terugkeer). Dit verslag was uitermate positief over de re-integratie van de familie. Het bestelbedrijf liep uitstekend; ze hadden zelfs twee mensen in dienst kunnen nemen, die de bestelde spullen rondbrachten op de motor die zij van het re-integratie-budget hadden aangeschaft. De spullen van WereldWijd, waaronder twee generators, completeerden het bedrijf en werden goed gebruikt. Dat klonk dus allemaal prima.

Een kleine drie jaar later gaat het met de Galicia’s helaas niet zo goed, vooral financieel zijn het moeilijke tijden. Alles is duur, medicijnen voor zijn vader zijn moeilijk te verkrijgen en heel duur. Anthony vertelt een beetje warrig verhaal dat hij zich ingekocht heeft in een of andere coöperatie. Dit heeft niet succesvol uitgepakt, eigenlijk is desastreus een beter woord. Hij heeft er veel geld mee verloren en er komt veel te weinig binnen. Niet genoeg om in alle basisbehoeften te kunnen voorzien, laat staan om dure medicijnen te kunnen kopen.

“Anthony prijst van alle kanten ‘the system’ in Nederland.”

Ed en Anthon Galicia

Anthony prijst van alle kanten “the system” in Nederland. De zorg, het onderwijs, de sociale voorzieningen, alles vindt hij goed geregeld in Nederland en zonder corruptie. “Hier moet je geld hebben, er is niemand die je zo maar helpt”. Leonora is een stuk relaxter en vindt ons bezoek “gezellig”, een woord dat ze nog kent uit hun tijd in Nederland. Maar ook zij mist Nederland, “Het is mijn tweede thuis”, zo zegt zij. “Als ik 30 jaar jonger was, wist ik het wel, dan gingen we terug. Nu zijn we te oud.”

Niet de eerste keer dat we dit hoorden...

Loreto Zamora:

Succesvol door specialisatie en ‘faith in God’

Binan City, Metro Manilla

De volgende trip brengt ons naar Binan-city. Een niet al te grote plaats, dacht ik, maar daar heb ik mij in vergist. De stad is veel groter, drukker en chaotischer dan verwacht. Het was dan ook een hele tour om Loreto te vinden. Maar opeens zie ik hem langs de kant van de weg staan. Ik herken hem direct.

Ruim een jaar geleden, op een ijskoude dag in januari 2023, ontmoette ik deze uiterst vriendelijke en aimabele 61-jarige Filipino op het kantoor van WereldWijd. Trots liet hij mij zijn portfolio zien. Loreto is gespecialiseerd in het fabriceren van sanitaire producten waarin hij *artficial* marmer verwerkt. Het vak heeft hij geleerd bij een Japans bedrijf, waarvoor hij liefst 22 jaar gewerkt heeft. De laatste jaren verbleef hij illegaal in Nederland. Hij wil het er liever niet over hebben hoe dit heeft kunnen gebeuren. Hij wil zijn beroep oppakken na zijn thuiskomst in de Filipijnen. Hij wil graag van het re-integratiebudget een generator kopen in Nederland. Dat kan natuurlijk.

De door Loreto geproduceerde wasbakjes

“Loreto is absoluut niet meer van plan om nog een keer naar het buitenland te gaan.”

Loreto en Ed Peters

Hiernaast zoekt hij een selectie van gereedschappen uit die hij goed denkt te kunnen gebruiken. Acht dagen later al neemt hij het vliegtuig terug naar de Filipijnen. Na het in ontvangst nemen van zijn dozen, krijg ik foto’s en filmpjes binnen van alle spullen die hij uitgestald heeft in zijn werkplaats.

Nu ontmoet ik hem weer op een snikhete dag in maart 2024 in de Filipijnen. Loreto heeft een eigen bedrijf aan huis. Hij pimpt wasbakken en andere sanitaire producten op met *artificial* marmer. Zijn bedrijf loopt goed: hij heeft net een grote opdracht van een school achter de rug. We zijn blijkbaar een dag te laat; gisteren zijn alle wasbakken aan de school geleverd en geïnstalleerd. Hij heeft hiermee een heel aardige cent verdiend. Daar zijn werk vrij specialistisch is, heeft hij niet veel concurrentie te duchten. Vandaag hebben hij en zijn zonen een dagje rust. De werkplaats is dan ook vrijwel leeg. Zijn drie zonen werken nu ook bij dit familiebedrijf, wat hem zichtbaar deugd doet.

Loretto’s werkplaats

Hij heeft van WereldWijd een generator en tal van elektrische handgereedschappen gekregen die voor hem ondersteunend zijn. In de Filipijnen heeft hij marmer gekocht van het re-integratiebudget. Zo heeft hij een goede start gemaakt na zijn terugkeer.

Loreto is absoluut niet meer van plan om nog een keer naar het buitenland te gaan. Hij staat te glunderen met zijn eerste kleinzoon op zijn arm. Ik zeg dat hij trots op zichzelf mag zijn. *“Hard work and faith in God”*, dat heeft hem dit alles laten bereiken, zo stelt hij. De twinkeling in zijn ogen straalt tevredenheid uit. Ik word even later door een geslaagde man uitgezwaaid.

Mary Antoinette Dallarte Ampaya

“I want to start a sari-sari-shop and buy a tricycle” (alweer een...)

Pasay City, Metro Manilla

Ons zesde en laatste bezoek op deze veldreis zou zijn aan Mary Antoinette, een 40-jarige vrouw die een half jaar geleden, samen met haar 3-jarig zoontje Sebastiaan, vertrokken is uit Nederland. Tenminste, het was de bedoeling haar te bezoeken. De avond voor ons bezoek kreeg ik een appje dat ze dermate ziek was, dat ze tot haar spijt het bezoek moest afzeggen en of dit misschien enkele dagen later kon. Op dezelfde dag van het geplande bezoek zouden we ’s-avonds weer terug-vliegen naar Nederland, dus uitstel van het bezoek had geen zin. Met mijn voorstel om na thuiskomst contact met haar op te nemen, ging ze akkoord. Ik wilde toch graag een beeld krijgen van hoe het met haar ging.

Haar verhaal is typerend voor alle andere verhalen. Na negen jaar in Nederland met veel plezier gewerkt te hebben, zag zij zich, door de verslechterende gezondheid van haar ouders, genoodzaakt terug te keren naar de Filipijnen, samen met haar zoon Sebastiaan. Met de vader van Sebastiaan heeft ze geen contact. Enkele weken voor haar vertrek is zij bij WereldWijd op gesprek geweest en heeft ze een aardig assortiment aan machines, materialen en gereedschappen gedoneerd gekregen, inclusief een rollator voor haar vader. Al deze spullen waren bestemd voor familieleden.

In september 2023 is zij teruggekeerd naar de Filipijnen. Na enige vertraging zijn liefst zes dozen voor haar na-gestuurd. Deze heeft ze vrij recentelijk ontvangen. Ik las in het zogenaamde inception report van het IOM dat ze van het re-integratiebudget een tricycle (voor het transport van mensen en goederen) en een sari-sari-winkel wilde gaan openen (een klein winkeltje waar van alles verkocht wordt). Na een weekje Filipijnen is mij wel duidelijk gewor-den dat juist deze twee bronnen van inkomsten al volop ter plaatse aanwezig zijn. Sari-sari-winkels zijn er in overvloed

“Ze geeft toe dat ze, buiten de winkel en de motortaxi, geen idee had hoe ze geld kon verdienen aan een of ander bedrijf.”

en het aantal tricycles en brommertjes zijn talloos. Hevige concurrentie, zo lijkt mij.

Een dag of tien later neem ik contact met haar op. Ze voelt zich nog altijd grieperig. Ze mist Nederland heel erg. Haar vader is een maand na haar terugkeer overleden. Haar zoon Sebastiaan is voortdurend niet lekker en heeft last van de warmte. Geld verdienen is ook een probleem. Ze geeft toe dat ze, buiten de winkel en de motortaxi, geen idee had hoe ze geld kon verdienen aan een of ander bedrijf. Iedereen doet dat, dus dan zal het wel goed zijn. Ze heeft het een beetje onderschat hoe zwaar het is om het leven in de Filipijnen weer op te pakken na bijna tien jaar te zijn weggeweest, zo geeft ze toe.

Ik zwaai haar digitaal uit, ik moet beloven dat ik ooit nog eens naar de Filipijnen kom en dan zullen we elkaar ontmoeten.

Phil 4 You

Stichting Ama Namin

Gloria, Mindoro

Zoals vermeld heeft Rowena Zuydwijk, oprichtster van Phil 4 You, ons enorm geholpen bij de voorbereiding en uitvoering van de veldreis. Deze bezige Filipijnse bij heeft ook stichting Ama Namim opgericht. Deze stichting ondersteunt een basisschool in de Filipijnen, Bulbugan Elementary School, in het plaatsje Gloria op het eiland Mindoro. De school is opgericht door haar nichtje Vivianne en kan de giften en donaties uit Nederland heel goed gebruiken om de circa 300 kinderen goed onderwijs aan te kunnen bieden.

Gloria blijkt met de boot en auto makkelijk te bereiken vanuit Batangas City, de uitvalsbasis van onze reis. Dus, onder het mom van 'nu we er toch zijn', besloten we de school een bezoekje te brengen. Ik had de school al een keer geholpen met het opsturen van een doos met een naaimachine, stoffen en gereedschappen via Phil 4 You.

Natuurlijk had Rowena haar nichtje ingelicht dat we eraan zouden komen en gevraagd ons een leuke ontvangst te bieden. Hiervan waren wij niet op de hoogte, zodat ik alleen een rondleiding verwachtte. Wat volgde was een Willem Alexander & Maxima-waardige ontvangst. De hele school verwelkomde ons met gejuich en muziek. We werden op een podium gezet en konden genieten van de vele optredens van de schoolkinderen, waarna iedereen ons persoonlijk kwam bedanken voor het bezoek, uitmondend in een massale dans. Dit alles afgerond door een uitgebreid Filipijns buffet.

Helemaal overdonderd namen we weer afscheid van de school, na een ervaring die ons nog lang bij zal blijven.

Ons gastgezin: Gina met haar dochter en nichtje

> "De hele school verwelkomde ons met gejuich en muziek."
>
> Ed Peters

Interieur van het schooltje

Terugblik op onze veldreis

Van de zes bezochte deelnemers van het project WereldTools (waarbij ik het afgezegde bezoek aan Mary Antoinette Ampaya meetel) kan ik van slechts één casus zeggen dat de re-integratie volledig geslaagd is en het project WereldTools een belangrijke bijdrage heeft geleverd. Dit betreft de zaak van Loreto Zamora. Er is bij hem als enige geen wens meer aanwezig om opnieuw naar Nederland of een ander land te emigreren. Hij is ook de enige die mij daadwerkelijk een werkplaats toonde waarbij ik de materialen van WereldWijd herkende, zowel de nieuwe generator en de tweedehands opgeknapte materialen werden gebruikt.

De overige vijf deelnemers ondervonden veel meer problemen bij hun re-integratie. Zij voelden zich allen door familieomstandigheden genoodzaakt om terug te keren naar de Filipijnen. Vaak was er sprake van - ik kan het niet anders benoemen - heimwee. Het verlangen naar Nederland, de wens om de Filipijnen weer te verlaten en op zoek te gaan naar werk, was bij de overige terugkeerders in ruime mate aanwezig. Wat mij ook opviel was dat, op Jennifer na die een winkeltje runde, niemand mij een daadwerkelijk fysieke werkplaats kon tonen, noch de door ons geleverde materialen liet zien.

Zij voelden zich allen door familieomstandigheden genoodzaakt terug te keren naar de Filipijnen.

Opvallend punt was de *in-kind*-ondersteuning door het IOM in de Filipijnen. Die werd voornamelijk ingezet voor het opzetten van een winkeltje en/of het aanschaffen van een tricycle/taximotor. Dit zijn juist de twee bedrijfjes die al massaal vertegenwoordigd waren in het straatbeeld en waarmee men moet concurreren. Alleen de specialistische zaak van Loreto Zamora onderscheidde zich hierin. Eén persoon vond het te veel moeite om gebruik te maken van de regeling.

Zoals in de inleiding genoemd, heeft het project WereldTools zich bewezen in de Afrikaanse context waarbij WereldWijd in de vier voorgaande veldreizen vele geslaagde projecten kon optekenen; van naaiatelier tot laswerkplaats, van visserij tot kippenboerderij, en zo kan ik nog wel even doorgaan. De diversiteit aan bedrijfsplannen was enorm. Hoewel het natuurlijk lastig is om na slechts zes bezochte terugkeerders veelomvattende conclusies te trekken, is het toch duidelijk dat een Aziatisch land als de Filipijnen anders in elkaar steekt dan landen op het Afrikaanse continent. De diversiteit aan bedrijfsplannen die de Afrikaanse context kenmerkt, heb ik niet kunnen ervaren in de Filipijnen. Naast de sari-sari-winkel en de motortaxi zijn er weinig ideeën of andere mogelijkheden. Diegene die er wel in slaagt een origineel plan uit te voeren, heeft meer kans succesvol te zijn, daar de concurrentie veel minder zal zijn.

De materialen en machines die WereldWijd op transport heeft gezet naar de Filipijnen, worden maar mondjesmaat gebruikt. Dit opnieuw in grote tegenstelling tot de Afrikaanse landen, waar zelfs het hout van de WereldTools-kist hergebruikt werd. Hierbij moet ik wel er op wijzen dat het transport van de WereldTools-kist (1 kubieke meter inhoud, gemiddeld 2 tot 300 kilo) zoals we die naar Afrikaanse landen sturen, niet mogelijk was voor de transport organisatie Phil 4 You. Zij versturen dozen met een maximaal gewicht van 25 tot 30 kilo. Dit betekent in de praktijk dat grotere en zwaardere machines (b.v. een middelgrote generator) niet verstuurd konden worden naar de Filipijnen.

Tijdens de Afrikaanse veldreizen is mij opgevallen dat mensen blij waren dat ze weer thuis waren en er niet meer aan dachten om de sprong naar Europa nog een keer te maken. Het WereldTools-project gaf hen de kans om actief aan de slag te gaan. Bij de Filipino's heerst wel in grote mate de gedachte om opnieuw het land te verlaten. Men ziet geen kans om in eigen land voldoende geld te verdienen voor de familie. De drang om een nieuw eigen bedrijf op poten zetten waarmee je geld kan verdienen, heb ik niet ervaren. Men richtte zijn blik sneller op het buitenland.

VELDREIS NIGERIA • APRIL 2024

Waarom een veldreis naar Nigeria?

We vatten het plan op om naar Nigeria te gaan omdat dat de grootste doelgroep is gebleken van WorldTools ‘21-‘24. We horen heel veel verschillende verhalen van terugkeerders. Dingen die goed gaan, maar ook zaken die minder goed lopen. Om een beter beeld te krijgen van de situatie ter plaatse willen we graag Nigeria bezoeken. Zo kunnen we het beste leren hoe we het project kunnen verbeteren, maar ook welke informatie nuttig is voor terugkeerders vóór vertrek en hoe we hen het beste kunnen assisteren na terugkeer.

Hoe ziet de Nigeriaanse markt eruit voor onze doelgroep op zakengebied? Wat zijn de huidige kaders van de herintegratieassistentie van het IOM te Nigeria? Kunnen ze ons aanbod qua inhoud van de kisten daar eigenlijk nog wel gebruiken en heeft het zin om die de wereld over te sturen? Wat zijn de beste kortdurende cursussen om te geven voor terugkeer?

Wat kunnen we de terugkeerders uit detentie, die de zonnestroom cursus hebben gedaan, het beste voor advies geven qua gereedschap en investeringen? Hoe werkt het nou met de zwarte markt en de wisselkoers van de Euro? Dit zijn enkele van de vragen die we formuleren voor ons vertrek. Maar er zijn ook meer basale vragen die mij bezighouden zoals: wat voor omstandigheden ontvluchten de asielzoekers uit Nigeria? Hoe ziet het dagelijks leven daar eruit?

Om een antwoord te vinden op die vragen beginnen we aan de lastige klus om er te komen. Het reisadvies is rood en deels oranje, dus het is moeilijk om een reisverzekering te krijgen. Ook het verkrijgen van een visum blijkt lastiger dan gedacht. Toch vertrekken Mirjam Kemp en ik, Lore Dijkman, samen met Eric van den Boom van het IOM in Nederland op een koude maandagmiddag in April naar Lagos.

We komen aan in de vreselijke, vochtige warmte van Nigeria en kijken onze ogen uit in het drukke verkeer van Lagos. De wrakken die hier op straat rijden kunnen we al snel plaatsen na de talloze bijna-ongelukken en het complete gebrek aan persoonlijke ruimte op straat. We zijn hier voor uiteindelijk negen dagen, vijf in Lagos en vijf in Benin City en Delta State. Nigeria here we are!

Lore Dijkman

“Door de veldreis begrijp ik zoveel beter naar welke wereld de mensen teruggaan.”

Lore Dijkman
Projectmedewerker WereldTools

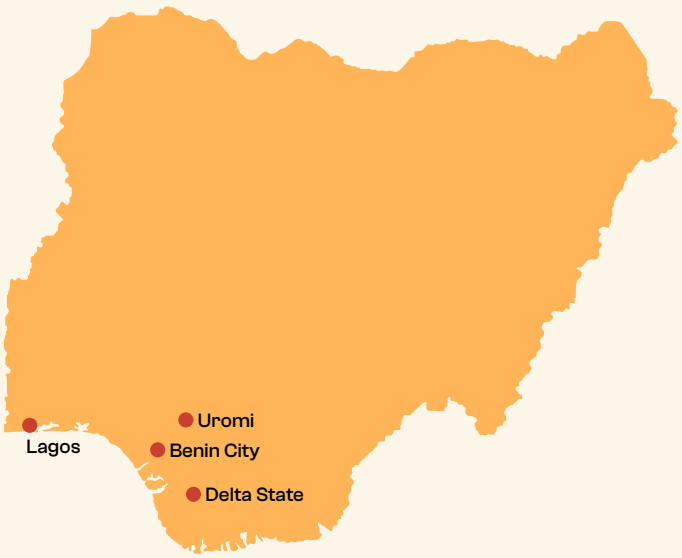
“De focus van WereldWijd is op medemenselijkheid, verbondenheid en solidariteit met mensen veraf en dichtbij.”

Mirjam Kemp
Directeur Stichting WereldWijd

“WereldWijd is een organisatie met een pragmatische aanpak die de mouwen opstroopt.”

Eric van den Boom
Fieldworker IOM (Internationale Organisatie voor Migratie)

IOM offices

Het IOM is onze grootste samenwerkingspartner en Nigerianen zijn op dit moment onze grootste doelgroep. We zijn dan ook hierheen gekomen met hulp van het IOM om beter te begrijpen hoe de herintegratieassistentie hier werkt en wat de precieze kaders ervoor zijn.

In een alsmaar veranderend land veranderen ook die kaders. We zijn dan ook erg blij met de rondleiding van onze begeleider Onyeka en met de mogelijkheid om te praten met hem en de andere medewerkers. Zo snappen we plots veel beter waarom het soms lang duurt voor het

IOM - Benin City

IOM - Lagos

in-kind-budget kan worden uitgegeven; de verkopers en verhuurders moeten aan bepaalde eisen voldoen en het papierwerk daarvoor moet geregeld. Ook leren we dat de monitorverslagen niet door de herintegratiemedewerkers zelf mogen worden gemaakt, zodat niet de indruk gewekt kan worden dat ze hun eigen werk beoordelen. Dat verklaart waarom we heel zakelijke verslagen krijgen en weinig persoonlijke informatie. Integriteit staat hoog in het vaandel en in dit klimaat van corruptie is dat zeer wenselijk.

We spreken met de Head of Office over het wel en wee van de chartervluchten uit Libië en Niger en over ons project. Hij plaatst een fraaie kanttekening; “Het is heel mooi dat een terugkeerder een kist krijgt om hier een toekomstperspectief te creëren; maar waar is de kist voor degene die hier blijft?!”

Het zou geweldig zijn als we ooit, vanuit preventieperspectief, ook kisten kunnen gaan vervoeren voor de thuisblijvers; dat kan een hoop ellende besparen.

Paul Uligwe:

All day supermarket

Ibeju-Lekki

Na anderhalf uur rijden door het hysterische verkeer in Lagos komen we in de buurt van waar Paul Uligwe zijn winkeltje heeft. We zijn vijf hartverzakkingen verder, drie bijna ongelukken en zes telefoontjes naar Paul om routebeschrijvingen te krijgen. Als we hem dan eindelijk treffen bij een bepaalde bushalte (die zoals zovelen hier niet staan aangegeven) en blijkt dat hij niet in de auto mee mag vanwege IOM protocollen, wordt hij er niet blijer op. Even zijn we bang dat we hem kwijt zijn; het zou niet de eerste keer dat zijn emoties de overhand nemen.

Lore en Mirjam voor het winkeltje van Paul

> "De muren en planken in Pauls winkeltje zijn goed gevuld"
>
> Paul Uligwe

Paul wijst de weg

Maar eindelijk rijden we dan over een hobbelige weg naar zijn winkeltje. Daar is het treffen erg enthousiast en gemoedelijk. Wat een opluchting. Hij heeft een fraai klein winkeltje waar hij haar- en beautyproducten verkoopt. Het is groter dan de andere winkeltjes die we zullen zien deze reis, maar ook in een erg rustige buurt. De muren en planken zijn goed gevuld, al is een rij kasten nog leeg aan de achterkant. Paul maakt een trotse indruk. Hij reageert enthousiast op onze complimenten over zijn winkel. Hij heeft er dan ook hard aan gewerkt. De huur die hij voor een jaar vooruit heeft betaald, geldt alleen voor het casco; de hele inrichting, stroomvoorziening en wandbekleding heeft hij zelf moeten verzorgen. Hij heeft een paar kleurrijke banners laten maken om aan te geven wat hij verkoopt. Als ik hem vraag of hij ook weleens vrije tijd heeft die hij elders doorbrengt, wijst hij dan ook lachend op zijn banner boven de winkel: *"All day supermarket"*. Nee dus, hij is altijd hier, elke dag. Huur voor een huis wil hij nog niet aan, dus hij verkiest het om bij een vriend te slapen. Heimelijk hoop ik dat dat een leuke relatie is, maar daar beginnen we niet over. Dat ligt zeer gevoelig.

Paul is een jaar eerder teruggekeerd vanuit detentie. We ontmoetten hem destijds bij een werkbezoek aan Eric van den Boom in het detentiecentrum in Rotterdam. Hij was er niet goed aan toe. Hij was psychisch labiel, verbleef op de B-afdeling en zag het niet meer zitten. Zijn emoties liepen regelmatig te hoog op. Tijdens dat gesprek maakte hij een treurige en afwezige indruk en ik vroeg me af of hij begreep wat ik probeerde uit te leggen. >>>

> “Hij is een van de weinigen die we treffen die echt geen sociaal netwerk hier heeft en dat maakt hem kwetsbaar.”

Ook waren we enigszins bezorgd omdat we vermoedden dat hij homoseksueel was, wat een reden zou kunnen zijn voor sociaal isolement in Nigeria. Zou dit van invloed zijn op zijn beslissing om een beautyshop te openen of verder te gaan als automonteur? Omdat hij niet goed kon beslissen over zijn toekomst vanuit de positie waarin hij verkeerde, spraken we af pas knopen door te hakken op het moment dat hij tot rust was gekomen in Nigeria.

Toen ik een week of twee na zijn terugkeer nog niets van hem had gehoord, werd ik ongerust. Bij het IOM had hij zich nog niet gemeld. Intussen stond een mooi aanbod voor zijn kist klaar; ik had alle beauty- en haaritems verzameld en ook de gewenste *auto polish machine* binnengehaald die hij graag wilde hebben. Maar Paul was niet te vinden.

Toen hij weken later eindelijk contact opnam werd ik echt ongerust. Hij lag in het ziekenhuis en het werd me niet duidelijk of dit wederom zijn psychische gesteldheid betrof. Even later bleek het weer beter met hem te gaan en hij wilde verder met de beautyshop. De kist ging op transport.

Een paar weken later staan we bij zijn winkeltje en praten we bij over zijn tijd in detentie. Hij vertelt de zeer trieste geschiedenis van hoe hij daar terecht is gekomen. Hij werkte zwart bij een automonteursbedrijf in Heerlen, waar hij goed bevriend raakte met de eigenaar en diens vrouw. Toen Paul bericht kreeg dat hij terug moest naar Nigeria wilden zij dat hij bij hen bleef werken. Ze zouden hem helpen aan een document om dat mogelijk te maken. Bij de gemeente aangekomen bleek het document direct vals en werd Paul opgepakt voor fraude. Ondanks grote druk heeft hij niet aangegeven wie het document vervalst had of hoe hij eraan kwam. Dat had het echtpaar hem ook te verstaan gegeven.

Paul vertelt dat hij eigenlijk best terug wilde toen het terugkeerbericht kwam van de IND, dus het was extra zuur dat hij ook nog eens in de problemen kwam met dat valse document. Paul krijgt nog een paar maanden salaris voor zijn verrichte werkzaamheden. Het echtpaar zou dat betalen zodra hij uit de gevangenis was. Maar toen hij terugkwam in Nigeria blokkeerden ze hem op Whatsapp en andere communicatiekanalen. Zo is hij, zoals wel meerdere asielzoekers in die kwetsbare positie, maanden salaris misgelopen. We nemen de naam en contactgegevens mee van dit bedrijf. We kunnen zeker eens navraag gaan doen.

We lopen een stukje door de buurt en we drinken een malt bij een naburig tentje. Paul lijkt een stuk rustiger dan in Nederland, maar we vragen ons af hoe het hem zal vergaan. Hij is een van de weinigen die we treffen die echt geen sociaal netwerk hier heeft en dat maakt hem kwetsbaar. We appen hem nu dan ook regelmatig met alleen maar de tekst; *How was your night? How are you this week?* Ik hoop dat we dat nog een tijd zullen blijven doen.

Een week nadat wij terug zijn uit Nigeria is zijn kist aangekomen. Kort daarop appt Paul dat hij hem in ontvangst heeft genomen en hij verwondert zich over de facial steamer, die ik erbij had gedaan voor hem. Nu kan hij hopelijk ook de rest van de kasten vullen en verder gaan met zijn wens om mensen ook schoonheidsbehandelingen aan te bieden.

Ujeh Daniel Fortune:

“Around here I am the boss”

Ikeja, Lagos

Met een toeristenvisum kwam Ujeh in 2019 naar Nederland. Hoe hij dat voor elkaar heeft gekregen blijft voor ons een raadsel. Hij zegt dat hij het officieel heeft geregeld en hij lijkt te verwachten dat in de toekomst ook weer voor elkaar te krijgen. Op onze opmerking dat dat tegenwoordig vast niet meer lukt, komt geen reactie. Hij kijkt uit naar terugkeer naar Nederland.

Op bezoek bij Ujeh

“Als we hem hebben gevonden op straat in Ikeja, Lagos is de omhelzing enthousiast en gemeend.”

Lore Dijkman en
Ujeh Daniel Fortune

Anderhalf jaar geleden is hij vanuit detentie teruggekeerd naar Nigeria. Hij investeerde een deel van zijn *in-kind*-budget aan goede generatoren. Helaas kon de zwaardere generator niet meer geleverd worden door de oorlog in Oekraïne, dus gaf hij opdracht om drie kleinere aan te schaffen en die in zijn kist te doen. Het lastige bij vertrek uit detentie is dat er geen persoonlijk contact is tussen de contactpersoon bij WereldWijd en de terugkeerder. Er is alleen contact per telefoon na terugkeer mogelijk. Omdat het Pidgin-Engels van Nigerianen moeilijk te verstaan is per telefoon, verloopt het contact vooral via WhatsApp. In dit geval leverde dat een probleem op. Want toen Ujeh na een paar maanden zijn kist ontving, kon hij zich niet herinneren dat hij voor kleinere generatoren had gekozen en dus was zijn teleurstelling groot. Zelf heb ik hem destijds gewezen op de berichten die we hadden uitgewisseld, maar hij bleef teleurgesteld en dacht ook even dat ik hem een poot had uitgedraaid. Toen ik hem vroeg of we hem konden bezoeken in Nigeria had ik dat in mijn achterhoofd en ik wist niet goed wat ik kon verwachten bij een ontmoeting.

Als we hem hebben gevonden op straat in Ikeja, Lagos is de omhelzing enthousiast en gemeend. Mijn afwachtende houding kan ik van me afschudden, want het is niets minder dan een zeer hartelijk welkom en de papieren uitdraai van de Whatsapp-conversatie over de generatoren, die ik voor de zekerheid had uitgeprint, houd ik in mijn tas.

Ujeh laat ons het kantoortje zien dat hij samen met zijn goede vriend huurt. Ze willen kwalitatief goede tweedehands elektronica en auto’s inkopen en weer verkopen. Ujeh verbleef in Benin City in Edo State, maar toen kon hij met zijn vriend gaan samenwerken en sindsdien is hij meer in Lagos te vinden. De heren moeten alleen nog werken aan het aanschaffen van goede tweedehands waar om te verkopen. Maar daar is kapitaal voor nodig en daar ontbreekt het aan. Naast zijn partner in de zaak loopt er nog een jongeman mee, waarvan je niet goed ziet of hij erg stoned is, of dat hij op een andere manier wat langzaam is. Hij moet in ieder geval de tas dragen en doet dat zonder morren. Het is duidelijk dat hij onderaan de ladder staat.

Zijn drie kinderen ziet Ujeh nauwelijks. Ze wonen te ver weg om naartoe te reizen, zegt hij en Lagos is geen plek voor hen. De Britse vrouw waar hij een relatie mee had toen >>>

Een laswerkplaats in Lagos

“Dat hij dingen kan regelen hier is duidelijk.”

hij vertrok uit Nederland, spreekt hij nog wel maar de relatie is over. Hij vindt liefde op veel verschillende plekken, maar hij is geen man voor vastigheid. Of dit slechts opscheppen is, is de vraag, maar door zijn vriendelijkheid vergeef je deze man wel wat poeha.

Ujeh wil ons graag zijn buurt laten zien dus we lopen met hem door de wijk. We kijken onze ogen uit tijdens deze rondgang over de markt: de armoedigheid van sommige stalletjes vlak boven het open riool, de verouderde gereedschappen van de automonteurs en de naaisters, het vlees dat onder de vliegen zit in deze hitte.

Al snel is het niet helemaal duidelijk wie hier het meest profijt van heeft; wij met zijn verhaal voor ons onderzoek, of hij die met deze witte mensen hoge ogen gooit in de buurt. *“Around here I’m the boss”*, zegt hij. Dat hij dingen kan regelen hier is duidelijk. Hij belt wel even iemand als we geld moeten wisselen, wat ons tot nog toe niet gelukt was. Ook willen we weten hoe je aan goede materialen voor zonnepanelen kunt komen en waar eventueel gebrek aan is hier in Nigeria. Dit voor terugkeerders die de cursus zonnestroom hebben afgemaakt. Ook nu kent Ujeh wel iemand en even later staan we in een kleine zaak in een zijstraatje en kunnen we uitbater Christian alles vragen.

We wisselen gegevens uit en we mogen hem zelfs benaderen als een terugkeerder tips en info over deze business nodig heeft.

Inmiddels zijn er wat meer jongemannen aangesloten bij het groepje en Ujeh houdt een pleidooi voor Nederland: *“Over there, they treat you right”*. Enthousiast vertelt hij over zijn tijd in het AZC en in detentie; *“Dutch people are the best. They take care of you. Give you a place to stay, feed you, give you water, electricity, a tv to watch, you can play sports and they even give you money each week and they give you all this for free! Even in prison they do your laundry! They don’t give you a bill for anything. I wanted to work for all this, pay them back, but they didn’t allow it. They are so stupid. We can work for all this, but they give it all away for free!”* We kijken elkaar aan en kunnen alleen maar knikken; ja, Nederland klinkt echt wel als het heilige land zo en de wijk die we net hebben gezien is zo ver weg van dat goed geregelde Nederland, dat we het niemand kwalijk kunnen nemen om te proberen er te komen.

Ujeh kan in ieder geval niet wachten. Hij komt binnenkort wel weer naar Nederland, maar over land en zee gaat hij niet. Hij verwacht weer een visum te kunnen krijgen, zo zegt hij. Die avond appt hij of ik niet iemand ken die zijn twee jongste kinderen, pubers beiden, kan adopteren. Zo kunnen zij tenminste nog een goed leven leiden, vraagt hij. Helaas weet ik niet zo 1, 2, 3 iemand...

Secure Transit Centre

We bezoeken het Transit Centre waar migranten die gestrand zijn in Libië en Niger, drie dagen door het IOM worden opgevangen na hun terugkeer naar Nigeria. Ze hebben dan vaak een heel zware periode achter de rug en kunnen hier even bijkomen en zich oriënteren op een leven na de vlucht.

Ze krijgen voor drie dagen een bed in een slaapruimte, eten en toegang tot de eerste zorg. Er zijn zeer korte cursussen die gevolgd kunnen worden en de meest kwetsbare terugkeerders kunnen worden geselecteerd.

Iedere week landen er één of twee van deze speciale charter-vluchten. De meeste uit Libië, maar ook Niger is blijkbaar een plaats waar velen stranden. Dit alles onder de vlag van de Nigeriaanse overheid, maar het wordt betaald met Europees geld. Het valt dan ook op hoe goed georganiseerd en schoon alles hier eruit ziet. De ruimtes zijn functioneel ingericht, de paden en de tuin worden netjes bijgehouden en de hekken die ervoor moeten zorgen dat iedereen gedurende die drie dagen binnen blijft, zijn prima in orde. Er is zelfs een kamer voor de kinderen om te spelen.

Het IOM werkt hier hard aan en heeft de kennis en kunde om dit zo geolied te laten verlopen. Niet in de laatste plaats door de middelen uit Europa om zoveel mogelijk mensen uit Europa te houden.

George Ekpunobi:

It's not easy living in a country you abandoned 24 years ago

Amuwo-Odofin, Lagos

George is tijdens deze veldreis een vreemde eend in de bijt. Hij is pas twee weken eerder teruggekeerd en staat nog helemaal aan het begin van zijn herintegratie. George ontmoeten we bij zijn nieuwe huurwoning in een buitenwijk van Lagos, die hij met hulp van een goede vriend heeft kunnen huren. De woning is net betrokken en oogt op dit moment nog wat kaal. We gaan zitten in een voorkamer waar al wat stoelen staan en we worden getrakteerd op iets fris. George neemt vast een koud biertje.

"Hij heeft altijd spullen gekocht en weer verkocht, dus dat ligt binnen handbereik."

George Ekpunobi en Eric van den Boom

George is na 24 jaar weer terug in zijn geboorteland en het is duidelijk wennen voor hem. Hij komt uit Owerri, Delta State, maar voorlopig blijft hij hier in Lagos. Hij heeft diabetes en heeft een staaroperatie nodig, maar zijn medische budget is niet toereikend. Het zal dus even zoeken zijn om het nodige bedrag bijeen te krijgen. Dat, samen met zijn leeftijd, maakt het niet makkelijker om hier opnieuw te beginnen.

Ook hij had problemen met een werkgever die hem niet zijn volledige salaris betaalde. Hij wordt hiervoor, met dank aan Eric, ondersteund door *'Fairwork'*. We bekijken zijn bankgegevens en maken screenshots ter bewijs. Ook van zijn Whatsappgeschiedenis, om aan te kunnen tonen dat hij die maanden daadwerkelijk gewerkt heeft en daarvoor niet is uitbetaald. Hopelijk krijgt hij op deze manier nog wat hem toekomt. >>>

> “George lacht om het koffiezetapparaat dat in de kist zit. Hier kan ik echt niets mee, dit is alleen voor Nederlanders, hier drinken wij geen koffie.”

Als we over de toekomst gaan brainstormen, wordt het wat stiller. Zijn thuiskomst is nog erg vers en hij kan moeilijk een beeld vormen van wat hij in een kist zou willen. “Items om te verkopen, daar ben ik goed in”. Hij heeft altijd spullen gekocht en weer verkocht, dus dat ligt binnen handbereik. Wat voor spullen, dat lijkt niet zozeer uit te maken. Het is even zoeken naar waar de mogelijkheden hierin liggen voor ons, maar er ontstaat wel een idee. We hebben een mooie kist staan in de haven van Lagos, die door een andere terugkeerder niet is geclaimd. Daar er al meerdere weken geen contact meer is geweest met deze persoon en deze alle deadlines voor het ophalen heeft gemist, zouden we kunnen overwegen deze kist aan George te geven. Dat scheelt George weken wachten op een kist en het scheelt ons het werk om deze kist terug te vorderen.

We leggen deze optie voor aan George. Hij ziet het idee wel zitten en de foto’s van de inhoud van de kist spreken hem aan. Ik bel de transportmaatschappij en de kist staat inderdaad nog bij de opslag. We spreken af om de volgende dag samen naar die opslag te gaan om hem op te halen.

De dag erop worden we onthaald bij de transportmaatschappij en worden rondgeleid door werknemer Sandra, die zich speciaal opgedoft lijkt te hebben voor de gelegenheid. Het valt op dat er van alles wordt verscheept dat bij ons simpelweg afval zou zijn: zeer kapotte fietsen, stapels compleet beschimmelde, bruine matrassen, oude pannen. We kennen de transport- en inklaringskosten, dus er moet nog een flinke duit aan te verdienen zijn ook. Als we zo rondkijken, vallen alle twijfels weg over wat wij verschepen in onze kisten. Het moet goud waard zijn, in vergelijking met de goederen die er hier in Nigeria verkrijgbaar zijn. We horen erg veel verhalen over slechte Chinese kwaliteit.

George opent zijn kist en het eerste wat opvalt is dat er vocht door de bovenkant naar binnen is gekomen. Dat zal komen doordat hij hier buiten heeft gestaan, en de plastic folie niet alles heeft kunnen tegenhouden. De werkjongen van het transportbedrijf beweert dat het door het zeewater is gekomen, maar dat lijkt me sterk. Hoe dan ook, we leren ervan dat sealen dus van groot belang is, en liefst volgende keer met nog dikker plastic.

George lacht om het koffiezetapparaat dat in de kist zit. “Hier kan ik echt niets mee, dit is alleen voor Nederlanders, hier drinken wij geen koffie”. Het goede lasapparaat valt in betere aarde. In ieder geval is het een start voor George. Hij overweegt om zich met zijn *in-kind*-budget in te kopen in de ladderzaak van zijn kennis. “Ladders zijn hier goede business”, zegt hij. Of hij daadwerkelijk zelf gaat werken bij dat ladderbedrijf, of ladders gaat verkopen, betwijfel ik, maar wie ben ik om een goede investering in de weg te staan.

We hopen dat George zijn weg gaat vinden in dit land dat zozeer veranderd is sinds hij hier woonde. We appen regelmatig en we houden nauw contact met het IOM over zijn herintegratie. Voor nu kan hij aan de slag en dat hij iets kan gaan ondernemen lijkt hem erg goed te doen.

Op bezoek bij George

Patrick Akhimien:

“They are building everywhere and they cannot build without metal”

Uromi, Edo state

Patrick is een van de eerste terugkeerders die ons direct zeer welkom heet als we appen of we op bezoek mogen komen in Nigeria. Door de jaren heen appt hij regelmatig foto’s en filmpjes van fraaie hekwerken die hij gelast heeft of andere ingewikkelde metaalbewerkingsprojecten. Hij woont in Uromi; “vlakbij Benin City”, maar wat hier vlakbij heet, is voor ons Nederlanders zeer ver weg. Uromi blijkt dan ook drie uur rijden te zijn en we hebben een gewapende escorte nodig om er te komen, maar we hebben beloofd langs te gaan, dus willen we hem niet teleurstellen.

We worden allerhartelijkst verwelkomd en Patrick toont ons opgewonden de creatie waar hij al zeven maanden aan werkt en waar al zijn geld in zit: een zelfgebouwde automatische *blockmaking machine*. Stukje bij beetje schaft hij er tweede- en derdehands onderdelen voor aan en nu is deze machine een bewijs van zijn potentieel. Als we aangeven dat we de tijd hebben en dat hij dus rustig even op adem kan komen, zucht hij hoorbaar. Hij doet een poging te kalmeren, maar hij praat door alsof hij er niet gerust op is dat we daadwerkelijk lang genoeg blijven om zijn verhaal aan te horen. Als de machine af is, kan hij van cement de bouwstenen maken zoals we die hier overal zien. Elke muur wordt ermee gebouwd. Patrick vertelt dat hij de maat van de gewenste blokken kan instellen en doordat de machine op wielen staat kan hij dadelijk overal op elke bouwplaats de gewenste hoeveelheid blokken maken in veelvoud van vijf of zeven. We begrijpen dat hij er trots op is.

Patrick en Lore op de compound

Omdat er zoveel wordt gebouwd in Nigeria is dit een zeer gewild apparaat. Het werkt zoveel efficiënter dan alle blokken met de hand te produceren, zoals nu meestal gebeurt. “Ik kan zo echt veel geld besparen voor de bouwer” vertelt hij. We twijfelen er niet aan.

Als we even op adem mogen komen, toont Patrick ons de WereldWijd-kist die al vijf jaar daar op het erf staat. Er zit nog altijd wat ongebruikt gereedschap in. Patrick haalt er af en toe wat uit, “zoals met kerstmis”, vertelt hij. En sommige items kunnen gebruikt worden als onderdeel als hij een bijpassende machine heeft. Want daar heeft hij nood aan: machines. Dat komt telkens terug in zijn verhaal. “Als ik die of die machine heb, dan kan ik...” en dan volgt er een aannemelijk scenario van mogelijkheden >>>

> “Als de machine af is, kan hij van cement de bouwstenen maken zoals we die hier overal zien.”
>
> Patrick Akhimien

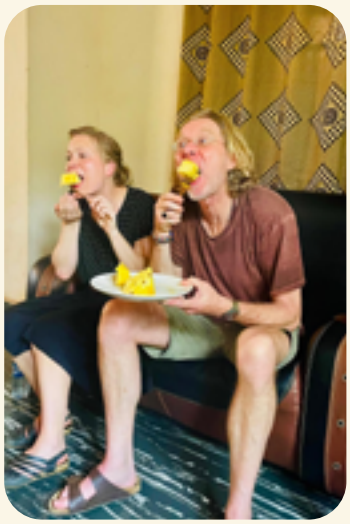

Vrouw, dochter, oma en moeder

“She is 100 years, easy!”

De bouwstenen van cement

Boven: Boormachine voorzien van nieuwe motor

Links: We eten de lekkerste ananas die ik ooit heb gehad

met werkverschaffing voor werklui in de omgeving. “Er is niemand in deze contreien die die ornamenten op de hekwerken kan maken. Iedereen gaat ervoor helemaal naar Lagos. Als ik een cnc-plasmasnijder heb, kan ik het maken en de werkplaats creëren waar ik het land al voor heb. Ik kan genoeg mensen hier werk geven”. Hij heeft de toekomst uitgestippeld en die ziet er rooskleurig uit, als hij maar die paar machines kan aanschaffen.

Hij toont ons hoe inventief hij is door zijn kolomboor-machine te wijzen, waar hij een andere motor op heeft gezet, zodat deze door veel dikker metaal kan boren. Ook laat hij trots zien hoe hij gebroken boren slijpt, zodat hij deze superlang kan gebruiken. De borencollectie doet me denken aan mijn kleurpotlodendoos; steeds korter worden de stompjes, maar nog steeds heel bruikbaar.

Patrick heeft veel in zijn mars en we zouden graag zien wat er gebeurt als hij in de gelegenheid zou komen. Een cnc-plasmasnijder kost al gauw 8000 euro. Een groot bedrag, onmogelijk voor hem om op dit moment in Nigeria bij elkaar te krijgen, maar wie weet minder een lucht-kasteel in Nederland.

We ontmoeten zijn vrouw en hun 6 maanden oude dochtertje, zijn moeder en zijn oma. “She is 100 years, easy!”. Zijn moeder heeft een grote tas fruit voor ons meegebracht. We eten dankbaar van de bananen en we bekijken de prachtige familieportretten aan de muur. Patrick heeft dit huis geërfd van zijn vader. Die had drie vrouwen en vijf gebouwen. Zijn moeder, oma, tante, neefjes en nichtje wonen in het pand vlak achter hem in dezelfde compound. In deze woning is alleen de zitkamer van meubilair voorzien, de andere kamers zijn kaal, op een enkel matras op de grond na. Patrick spendeert het geld dat hij verdient met laswerk en het maken van hekwerken aan zijn creaties. Hij kan er van rondkomen, maar zijn spaargeld voor de machines is opgegaan aan een operatie die zijn moeder nodig had. Toch lonkt het idee van verder komen met zijn werk. Stukje bij beetje steeds een stapje vooruit richting zijn droom van die werkplaats.

Het lassen heeft hij geleerd in Italië. Daar ging hij heen na zijn studie elektrotechnica in Nigeria. Hij zou het nooit meer doen! De reis was afschuwelijk. Hij geeft aan er niet over te willen praten en dat respecteren we natuurlijk, maar eenmaal begonnen kan hij moeilijk ophouden. Geëmotio-neerd vertelt hij over de oorlog in Libië waar hij gedwongen

Het land ligt klaar voor de werkplaats

de trucks moest volladen met wapens en over de verschrikkingen tijdens zijn overtocht per boot. Er stierven 17 mensen aan boord tijdens de drie dagen dat ze ronddobberden op zee met motorpech. Hij kon niet kijken wat er aan de hand was met de motor; hij zat bovenop en de boot zat zo vol met mensen dat het onmogelijk was om naar onder te komen. De boot maakte water tijdens een storm en hij nam afscheid van zijn hele familie in de volle overtuiging dat hij het niet overleven zou. Om hem heen stierven de mensen en het duurde eindeloos. Na de derde dag werden ze gered door de Italiaanse kustwacht. *"This is not good for any sane mind. If I had known it would be so bad, I would never have gone... I wish I hadn't gone".*

Voor het eerst vraag ik me af wat er van hem geworden zou zijn als hij inderdaad niet naar Europa vertrokken was. Er zou in ieder geval een stuk minder trauma te verwerken zijn en hij had de jaren zonder toekomstperspectief in Europa hier kunnen besteden om een bedrijf op te zetten, maar aan de andere kant had hij dan ook niet leren lassen. Dat is naar zijn zeggen het beste werk ter wereld: *"They are building everywhere and they cannot build without metal. I work with metal, so they need me everywhere."*

We eten de lekkerste ananas die ik ooit heb gehad en terwijl het sap nog van mijn handen druipt gaan we op weg om zijn werkplaats te bekijken. Vijf minuten later komen we aan bij een stuk land; de werkplaats moet er nog komen, maar het land ligt er klaar voor. Patrick is dat ook, nu de machines nog...

Patriotic Citizen Initiatives (PCI)

We ontmoeten Osita Osemene van Patriotic Citizen Initiatives op zijn kantoor. Het is de tweede keer dat we elkaar treffen na onze eerste kennismaking tijdens een netwerkwerkbijeenkomst van de ERSO samenwerkingspartners bij Vluchtelingenwerk Nederland. Het kantoortje is vol en wordt goed gebruikt, zo te zien. Osita vertelt over zijn werk en zijn insteek voor terugkeer.

Osita, Eric en John

Hij is ervaringsdeskundige; zelf vluchtte hij ooit uit Nigeria naar Europa en zijn ervaringen neemt hij mee om de mensen alhier te vertellen over de gruwelijkheden die men kan tegenkomen tijdens de vlucht en over de uitzichtloosheid van het leven in Europa. Preventiewerk is een groot onderdeel. *"If you must japa, japa right"* staat dan ook op zijn grote pick-up truck. Maar daar zit dan ook de moeilijkheid voor ons; je kunt wel zeggen dat iedereen legaal kan emigreren, maar voor velen zit dat er in de realiteit niet in. Osita wil daar niets van weten; "Iedereen kan het, maar je moet tijd nemen. Als je met geduld werkt hier aan het opbouwen van je identiteit en echt iemand wordt, kun je op de lange termijn met een paspoort heen en weer reizen naar Europa. Dan willen ze je daar. Kijk naar mij. Ik ben ooit gevlucht, ging weer terug naar huis, maakte iets van mezelf en nu betalen ze mijn vliegticket om naar Portugal te komen."

Het is een inspirerend betoog, maar zo ver is bijvoorbeeld John nog niet. Hij keerde een jaar geleden terug met Goedwerk, terwijl hij ook bij ons ingeschreven was geweest. Ik ben blij hem daar te treffen. Het heeft heel goed uitgepakt dat hij met Goedwerk, die met PCI werken, besloot terug te keren, want hij is hier zowat kind aan huis geworden. Hij oogt nog kwetsbaar en het lukt hem nog niet om voet aan de grond te krijgen qua werk. De rijlessen, die Osita voor hem betaalde, hebben nog niet als resultaat dat hij daar kan rijden; hij is te lang weg weggeweest uit het hectische verkeer om hier als chauffeur te kunnen werken. Ook is hij er nog niet aan toe om contact op te nemen met zijn familie, maar hij krijgt hier de tijd en de ruimte om kleine stapjes te zetten. Vooral Osita's vertrouwen dat hij het helemaal kan maken, is daarbij een grote steun.

“We rijden urenlang over hobbelige wegen langs meerdere checkpoints. Gelukkig is Uromi ‘vlakbij’.”

Saint Darlison:

“If I knew I would not have gone”

Ihumudum, Edo state

Saint heeft een klein winkeltje in levensmiddelen in een buitenwijk van een kleine stad in Edo State. Het is ongelooflijk warm onder het golfplaten dak van het winkeltje, waar we ontvangen worden om met elkaar te kunnen praten. Zijn vrouw kijkt het even aan; het is duidelijk dat het bezoek voor haar niet nodig was geweest. Hun drie kinderen komen er nieuwsgierig bij staan en spoedig volgen enkele kinderen uit de buurt; het wordt te vol in het winkeltje om te kunnen zitten.

Het is een sober leven, vervuld van zorgen over geld.

Saint Darlison

Saint heeft vier lange jaren in het buitenland doorgebracht. Veel weten we er niet van, maar wel dat hij een heel moeilijke tijd in Italië heeft gehad. Het zeer grote litteken in zijn nek weerhoudt ons ervan om naar die tijd en zijn reis naar Europa te vragen. Het is duidelijk dat het kantje boord moet zijn geweest of hij was vermoord.

Via Libië en Italië kwam hij naar Nederland, waar hij twee jaar verbleef. Hij vertelt dat hij het moe was om buiten de handen van de vreemdelingenpolitie te blijven. Tina van Hoof werd zijn contactpersoon bij het IOM en Saint was heel content met de geboden assistentie. Na even doorvragen of hij advies voor ons heeft, wat we beter kunnen doen of hoe we het project in zijn ervaring zouden kunnen verbeteren, heeft hij wel een tip; “Geef mensen de tijd om eerst terug te keren en daar pas te zien hoe ze het geld het beste kunnen besteden en ook eerst goed te oriënteren alvorens een businessplan te maken”.

Toen hij zelf zijn beslissing had genomen om terug te keren, wilde hij verder met een kippenbedrijf. Daar zag hij een goede investering in vanuit zijn ervaring in Nigeria voor hij vertrok. Hij kocht van zijn *in-kind*-budget enkele broedmachines en gereedschappen om dit op te zetten, maar omdat er alleen kip werd gekocht tijdens belangrijke feestdagen lukte het niet om op die manier genoeg opbrengst te genereren. De kosten van het voer en de huur van de plek wogen niet op tegen de winst. Het kippenfokken doet hij dus alleen nog vlak voor kerstmis. Ze huurden een klein winkeltje langs de weg om daar inkomen uit te krijgen.

Hij worstelt om genoeg geld voor de school van zijn kinderen te verdienen. Ook moet het winkeltje opnieuw geverfd voor het jaar huur weer afloopt en de eigenaar beslist of hij het nog een jaar mag huren. “Je moet goede zorg dragen voor het gehuurde, anders is de kans groot dat je niet mag blijven”, vertelt hij. De huurprijs is relatief laag ten opzichte van alle verschillende soorten belastingen die worden geïnd. Die komen op een euro of 50 per maand en de huur op 18. Hij heeft net als de anderen erg veel last van de hoge brandstofprijs en de immense inflatie. >>>

“Geef mensen de tijd om eerst terug te keren en daar pas te zien hoe ze het geld het beste kunnen besteden.”

Voor het winkeltje van Saint

Zijn vriezer en koelkast worden, aangezien er geen elektriciteit uit de stopcontacten stroomt, aangestuurd door een generator. Maar er is geen geld meer voor de dure benzine, dus kan het niet anders dan dat ze de generator maar een half uurtje per dag laten draaien zodat de vriezer hopelijk even koud genoeg wordt. Maar het drankje dat hij ons eruit aanbiedt, is zeker niet koud. De vriezer is al tijden niet meer als vriezer in gebruik, maar slechts als koelbox. Het is een sober leven vervuld van zorgen over geld. Toch is hij vastbesloten om de kinderen een betere toekomst te geven. Ze zullen spoedig starten met primary en secondary private school en hij hoopt dat zij op die manier genoeg gewapend zullen worden, zodat ze zelf nooit zo'n gewelddadige reis zullen ondernemen. Hopelijk kunnen ze ooit naar het westen voor een studie of een baan.

Ook hier hoor je de zalvende woorden terug die we veel tegenkomen deze reis: *If you must japa, japa right* oftewel; als je moet emigreren, doe het op de juiste manier. Maar daar zit nou net de angel. De grenzen sluiten alleen maar meer. Je moet wel van zeer goede huize komen en heel veel geld verdienen, wil je nog een visum krijgen voor westerse landen zoals het onze. Dus geef je deze mensen geen valse hoop?

Deze man weet in ieder geval zeker dat hij zijn kinderen nooit door de woestijn, via Libië naar Italië laat gaan. En we hopen met hem dat dat er niet van zal komen. Hoe het dan wel zal gaan, daar hebben we echt geen idee van. Maar dat het voor dit gezin een dagelijkse worsteling is om huur te sparen, scholing te genieten en eten op tafel te krijgen dat is wel duidelijk. We wensen hen echt het allerbeste en we beloven contact te houden.

Silvia Eze:

"Nigerian life is tough"

In de buurt van Assaba, Delta State

We ontmoeten Silvia met Godswill en Vivianne langs de kant van de weg in een dorp vlakbij Assaba. Ze heeft de kinderen net opgehaald van een kerkdienst. Zelf is ze niet gegaan. Het is nog een beetje ongemakkelijk. De kinderen zijn erg timide en we komen aan met een grote witte suv met gewapende escorte in de auto achter ons. Als we aankomen bij de familiecompound, waar Silvia op dit moment verblijft, blijkt het een verafgelegen, troosteloze plek. We ontmoeten haar moeder, tantes, opa en een boel kinderen. Telkens komt er vanachter een deur of vanuit een hoek nog een tante aanlopen en hier en daar een neef en wat ooms. Het is een grote familiecompound met zeker wel zeven of acht huizen.

"Silvia keert als alleenstaande ouder terug uit Europa met twee extra monden om te voeden."

Silvia Eze

We breken het ijs een beetje door over de hitte te praten en de buitensporige hoeveelheid zweet die we produceren. Het werkt; er wordt wat gelachen en we vinden een ingang om over haar terugkeer te beginnen. "Duurde het lang om weer aan de hitte te wennen?" Haar antwoord spreekt boekdelen: "ik ben er nog altijd niet aan gewend." Dat is exemplarisch voor het algehele gevoel dat we krijgen bij ons bezoek; ze is niet gewend aan het leven in Nigeria en ze vraagt zich ernstig af of ze er ooit nog aan gaat wennen. Als een oom op een gegeven moment wat veel aandacht vraagt en wat vervelende 'grappen' over geld begint te

maken, vraag ik Silvia om een rondleiding over de compound. Zo, één-op-één, krijg ik wat meer contact met haar en tijdens het laten zien van de palmoliepers en het kippenhok, vertelt ze iets gemakkelijker over hoe gespannen de relatie met haar familie is en over de omstandigheden van haar vlucht.

Ze is vertrokken naar Europa op haar negentiende op zoek naar een manier om geld te verdienen voor de kinderen van haar bij een auto-ongeluk omgekomen broer. Ze reisde door de woestijn en over zee naar Italië waar ze naar eigen zeggen vier redelijke jaren heeft gehad. Ik vraag hier niet over door; het is een gevoelig onderwerp aangezien veel jonge vrouwen door familieleden of mensenhandelaars worden geronseld voor prostitutie of als slaaf worden vastgehouden. Ik hoop hier verder op in te kunnen te gaan, maar dan voegt onze beveiliging, naarstig naar me op zoek, zich bij ons. Het intieme deel van het gesprek is daarmee over, maar Silvia vertelt wel verder nu, in afwezigheid van haar familie.

Ze ontmoette daar in Italië de vader van haar kinderen en ze beviel daar van hun oudste dochter Vivianne die nu 6,5 is. De zorg in het Italiaanse ziekenhuis viel wat tegen en bij het asielzoekerscentrum daar deden de mensen niet wat ze hadden beloofd en afgesproken. Daarom vertrok het gezin naar Nederland. Of dit de werkelijke reden van haar vertrek naar Nederland is, betwijfel ik, maar ik wil haar ook

> Ik vraag of ze spijt heeft van haar reis naar Nederland: “Nee, alleen van het terugkeren.”

niet onder druk zetten om mijn eigen nieuwsgierigheid te bevredigen. Het is tenslotte haar leven waar wij, nu een paar uur op bezoek, in zitten te wroeten.

In Nederland werd Godswill geboren die nu 4 jaar is. Ze verbleef zo’n 5 jaar in Nederland in Delfzijl en Groningen en een maand of negen in Amersfoort in de vrijheidsbeperkende gezinsopvang. Daar kwam ze in contact met Euphrem van het IOM en met Ed Peters bij WereldWijd. De vader van de kinderen was inmiddels vertrokken. Ze weet niet of hij nog in Nederland is of elders. Er is geen contact meer. Silvia besluit met de kinderen terug te keren naar huis en om daar een restaurantje op te zetten. Ze investeert een deel van haar *in-kind*-budget om twee koel-vriescombinaties aan te schaffen en een goede generator.

Bij thuiskomst is de relatie met haar familie wat gespannen; ze komt als alleenstaande ouder terug uit Europa met twee extra monden om te voeden. Ze besluit een eind verderop een zaak en een woning te huren om iedereen wat ruimte te geven. Ze vertelt dat de zaken best >>>

Het malen van yam

Palmoliepers

goed liepen en dat ze lokaal voedsel als peppersoup, swallow en rijst verkocht. Het was niet makkelijk om terug te zijn, maar tenminste vergaarde ze een inkomen en kon ze bijdragen aan de familie.

Het loopt een tijdje later mis als gewapende mannen haar zaak binnenkomen en een forse buurman van Silvia voor haar echtgenoot aanzien. Ze beginnen op hem in te slaan om van hem te horen te krijgen waar de dollars zijn. Het lijkt erop dat de mannen weten dat ze uit Europa komt en dat maakt haar een lucratief doelwit. Als duidelijk wordt dat er geen sprake is van dollars, graaien ze de beste spullen uit het restaurant bij elkaar. De huisbaas van Silvia komt af op het lawaai en na het dreigen met een geweer zetten de overvallers het op een lopen. Gelukkig dat hij ertussen kwam, anders was ze nog veel meer kwijt geweest.

Net als de schrik begint te zakken slaat het noodlot nogmaals toe. Dit keer zijn het gemaskerde mannen die zich voordoen als compound security door, net als de werkelijk ingehuurde beveiliging, op een fluitje te blazen en in de lucht te schieten. Zo komen ze de compound binnen en beroven meerdere woningen. Drie mensen overleven het niet en een vierde, een buurvrouw van Silvia, ligt nog altijd in coma. De beroving is goed voorbereid; de mannen hebben gereedschap mee om alles los te kunnen halen van haar woning wat ze willen. Haar hele huis wordt leeggeroofd, overhoopgehaald en vernield. Die avond, gewelddadig en zwaar intimiderend vol geweerschoten, maakt een enorme indruk op haar en bovendien ook op de kinderen. Ze zijn vreselijk bang dat de mannen terugkomen en hebben gruwelijke nachtmerries. Als ze aangifte doen bij de politie, krijgen ze twee weken verplichte politiebescherming. De hoge rekening hiervoor wordt aan de bewoners zelf gepresenteerd. Een onderzoek wordt echter niet ingesteld.

Silvia is er zeker van dat de buren weten wie de berovers waren, maar dat iedereen zijn mond houdt uit angst voor represailles. Silvia vertrekt uit de woning. Er is niets meer van te maken en de kinderen houden het daar niet uit. Ze vertrekt naar de compound van haar familie, waar ze niet bepaald met open armen wordt ontvangen. Daar verblijft ze nu, ruim twee maanden later, nog steeds. Het huurcontract van het restaurant loopt binnen twee weken af. Dan zal ze de overgebleven koel-vriescombinatie en de generator ophalen en ze kijkt uit naar een nieuwe locatie om opnieuw te beginnen. Blijven bij haar familie doet ze liever niet.

Los van al deze dramatische gebeurtenissen blijven de kinderen draaideurtje spelen in het ziekenhuis. De in Europa geboren kinderen zijn het lichamelijk niet gewend om in Nigeria te wonen. Ze hebben aan de lopende band malaria en bacteriële infecties. Ze zijn het water, het eten, de hitte en de insecten daar niet gewend en moeten door alle 'kinderziektes' heen. De rekeningen blijven oplopen en daarmee ook de onmacht en de wanhoop.

Ik vraag of ze spijt heeft van haar reis naar Nederland: "Nee, alleen van het terugkeren."

ADIS/IRARA

European Reintegration Programm-(EURP) partner in Nigeria

Roland Nwoha en de delegatie van ADIS, die onder IRARA is aangesloten bij het EURP netwerk van Frontex schetsen een, in onze ogen, realistisch toekomstbeeld.

Roland heeft ervaring met her-integratie in Nigeria en Nederlandse projecten vanuit zijn werk met o.a. Vluchtelingenwerk. Bovendien heeft hij in het verleden al bij vier of vijf zaken van WorldTools geassisteerd. Toen hij bij de voormalige ERSO-partner werkte, is hij zelfs bij ons in Eckelrade op bezoek geweest.

Ervaring met zelfstandige terugkeer onder EURP in Nigeria hebben wij nog niet. Dit is dus een uitgelezen kans om te praten over welke assistentie ze wel en niet verlenen onder EURP en welke mogelijke kosten daaraan verbonden zijn. Het is een lang gesprek met veel ruimte voor onze vragen en voor bespreking van mogelijke samenwerkingen met WereldWijd en eventueel ook met IOM. Roland heeft goede voorbeelden van wat met de begeleiding wel is gelukt en wat niet en vertelt zonder omhaal waarom Edo State zo'n emigratie-hub is.

Relatief veel vrouwen uit deze regio vertrekken richting Europa. Daarom zijn er hier ook proportioneel veel women-empowerment initiatieven.

Met de medewerkers van Adis/ Irara

Benin City en Edo State stonden bekend om de mode en de naaivaardigheid met leer. In de jaren 50 trokken veel vrouwen naar Italië om daar te werken in de mode-industrie en de ex- en import van leerproducten. Die eerste dames waren heel succesvol en ze brachten veel geld terug naar huis. Toen die industrie verplaatst werd naar lagelonenlanden gingen velen de prostitutie in, waar geld mee verdiend kon worden. Bij terugkomst in Nigeria ronselden ze jonge familieleden om mee te komen naar Italië en die belandden in handen van mensensmokkelaars en kwamen terecht in gedwongen prostitutie. Dat gebeurt nog steeds.

Daarom vertrekken relatief veel vrouwen uit deze regio richting Europa en zijn hier ook proportioneel veel women-empowerment initiatieven.

De medewerkers van IRARA benadrukten nog iets wat we na onze korte maar intensieve tijd in Nigeria wel al wisten: overleven in Nigeria wordt in deze tijd nog moeilijker dan het al was door de devaluatie van de lokale munteenheid, de Naira. Zelfs 'professionals', zoals de medewerkers van deze NGO zelf, zien zich genoodzaakt om er een bijbaantje naast te hebben om de eindjes aan elkaar te kunnen knopen. Voor terugkeerders moet het ook helder zijn dat als ze eenmaal terug zijn in het land, ze op zichzelf moeten kunnen terugvallen. Er is geen regering die een sociaal opvangnet voor hen klaar heeft: "You have to come up with something to be able to survive". >>>

IRARA bestaat pas drie jaar en werken dus op het zogenaamde 'grass-root level'. Ze werken volgens dezelfde thema's als het IOM, maar op kleinere schaal. Het hoofdkantoor bevindt zich in Dubai en ze hebben kleinere 'veldkantoren' in Ethiopië, Somalië en Pakistan.

Vanuit IRARA wordt geprobeerd om een terugkeerder een jaar lang te ondersteunen en contact te onderhouden tot drie jaar na terugkeer (*"we are seen as Guardians"*).

IRARA-ADIS is op zoek naar meer mogelijkheden om internationaal te kunnen samenwerken. Ze zijn bijvoorbeeld ook geïnteresseerd in mogelijkheden om terugkeerders uit België en Duitsland te ondersteunen. Ze benadrukten dat ze ook bewustwordingscampagnes over illegale migratie zouden willen en kunnen geven in de diverse Europese herkomstlanden.

Op het heel praktische vlak adviseerden ze ons om vrouwelijke terugkeerders aan te moedigen om niet alleen spullen mee te nemen waarmee ze een nagelstudio of schoonheidssalon mee kunnen starten, maar vooral ook te denken aan andere ontwikkelingsmogelijkheden waarmee ze geld zouden kunnen verdienen, zoals camerawerk, fotografieopdrachten, ontwerpopdrachten etc. En: *"Please also train women to be ambassadors to other women"*.

Michael en Kema Ayodele:

PhD in Oostenrijk of de kerk

Oshodi-Isolo, Lagos

In de straat achter de omheinde compound van The Anointed Church ligt de woning die Kema en Michael Ayodele en hun drie kinderen net betrokken hebben. We worden ontvangen in de voorkamer waar het zowaar nog warmer is dan buiten.

Tot het laatste moment hoopte Michael dat het visum binnen zou komen, maar dat bleef uit.

Michael Ayodele

Het gezin is zo'n jaar geleden vertrokken uit Nederland en het was een stressvolle periode. Een paar maanden eerder had Michael zijn vrouw Kema en de kinderen over laten komen, in de verwachting dat ze allemaal konden blijven. Kema verkocht alles wat ze hadden, verliet haar huis en haar familie en volgde haar man. Michaels studentenvisum liep echter af nadat hij zijn master had behaald, en de nieuwe voor de PhD liet op zich wachten. Toen ze bericht kregen dat ze allemaal weer terug moesten naar Nigeria was dat dus niet bepaald iets waar ze op gerekend hadden. Tot het laatste moment hoopte Michael dat het visum binnen zou komen, maar dat bleef uit. De spanning in het gezin liep op toen de teleurstelling steeds reëler werd. Om de pijn te verzachten mocht Kema het *in-kind*-budget naar eigen wens besteden toen ze bij ons op intakegesprek kwamen. Dat zien we zelden bij WereldWijd; dat de vrouw in het gezin zo uitgesproken en openlijk mag beslissen waar het geld aan wordt besteed als de echtgenoot in beeld is. Michael en Kema hadden geen vertrouwen in instanties in Nigeria, dus besloten ze de ruim 10.000 euro

Met Kema in de kerk

> “Dit gezin met twee hoogopgeleide ouders heeft keuzes; de kerk of PhD in het buitenland.”

in Nederland te besteden aan haar modeatelier. Kema zocht zeer fraaie en moderne apparatuur uit en dat werd in kisten verscheept. Michael mocht het restant besteden aan muziekapparatuur.

Een jaar later is Michael pastor bij de anglicaanse kerk en kunnen de kinderen tegen gereduceerd tarief naar school op de compound van de kerk. Michael is nog in dubio of hij zich volledig zal laten inlijven in de kerk -dan zouden ze kosteloos op de nette compound kunnen gaan wonen- of dat hij toch nog gebruik zou kunnen maken van het studentenvisum dat hij heeft gekregen om in Oostenrijk zijn PhD in interreligieuze communicatie af te maken. Dat kost alleen vreselijk veel geld en alleen de kerk zou dat bedrag bij elkaar kunnen krijgen.

Kema, die er zeer verzorgd uitziet, vertelt dat stroom een probleem is. Het modeatelier is dan ook nog niet geheel van de grond. Op dit moment staat haar beste naaimachine in een kamer van de kerk, waar ze nog genoeg geld hebben om de generatoren te laten draaien. Ze heeft wel fraaie klussen nu en dan, maar om de volgende stap te nemen met het atelier moet ze personeel inhuren om meer werk te kunnen aannemen en sneller te kunnen werken. Het klinkt in mijn oren nog als toekomstmuziek, maar dit gezin heeft het onder de vleugels van deze kerk niet slecht en de noodzaak om zulke grote risico’s te lopen ontbreekt. Kema vertelt over tweemaal helemaal opnieuw beginnen; eerst in Nederland en een paar maanden later, zwaar teleurgesteld, ook weer in Lagos. Het gezin komt niet uit deze regio en Kema is hier best eenzaam. Ze heeft *mass communication* gestudeerd om gediplomeerd les te kunnen geven aan kinderen. Kennis doorgeven is haar grote passie, vertelt ze en haar drie kinderen kunnen nu al aardig met de naaimachine overweg. Op onze vraag of er iets is wat beter had kunnen gaan bij terugkeer of dat ze tips hebben voor ons en het project, reageert ze verbaasd: “Nee, het is een heel grote hulp geweest”, vertelt ze. Anders had ze niet geweten wat ze moesten doen. Michael vertelt dat zijn visum eindelijk binnenkwam twee maanden na hun terugkeer, maar dat ze geen geld meer hadden voor de reis terug. Dat moet zeer hebben gedaan. Misschien dat daarom de mogelijkheid in Oostenrijk nog zo lonkt; de onvervulde wens is toch nog ergens mogelijk.

Als we even later de priester van de kerk mogen ontmoeten, wordt duidelijk hoe hiërarchisch de verhoudingen binnen de kerk hier zijn. Het is bijna pijnlijk voor mijn montessori-geschoolde om te zien hoe onderdanig Michael zich tegenover deze priester dient te gedragen. Ik denk nu iets meer van zijn twijfel om zich volledig te laten inlijven te begrijpen; misschien is studeren in Oostenrijk toch niet zo slecht, ondanks de kosten. Dit gezin met twee hoogopgeleide ouders heeft keuzes; de kerk of een PhD in het buitenland. Het lijkt daarmee een minder uitzichtloze situatie dan waar we de rest van deze dagen mee te maken hebben.

Godwin Chegwe:

“If you are committed and work hard, you can do anything”

Benin City

Voor dit bezoek hoeven we gek genoeg niet zo ver te rijden. Dat is voor het eerst deze reis en dat komt niet slecht uit na de zeer vroege start en de vliegreis die we achter de rug hebben.

We komen aan bij een groen deel van de stad, iets van de doorgaande weg vandaan. Achter een groot hek ligt de compound van de familie Chegwe. Rechts liggen de dierenverblijven met drie hondenhokken, een viskweekvijver, een grote hoeveelheid kippenhokken en aan de linkerhand staat het woonhuis met twee appartementen. Voor ons prijkt een grote mangoboom met in de welkome schaduw een tafeltje en stoelen. Het geheel ziet er groen uit met de bomen her en der op het terrein en er komen kleine beestjes op mijn armen en benen kennismaken, dus het is duidelijk dat we onder de dieren zijn.

Dit bezoek bewijst maar weer eens hoe waardevol een verstandige partner is, die je met veel geduld en advies begeleidt als je na zo’n lange tijd weer terugkeert in je geboorteland.

Godwin en Victoria Chegwe

Kippenvoer werd te kostbaar en de opbrengst en kwaliteit gingen achteruit

Godwin is een vriendelijk uitziende, rustige man van begin zestig. Zijn vrouw Victoria is een stuk langer dan hij en heeft een prachtige, ingevlochten bos haar. In haar gezicht staat het leven getekend en na het eerste inleidende gesprek vraag ik haar hoe het geweest is om meer dan twintig jaar zonder haar man te zijn toen Godwin in Nederland was. ‘Tough’ is dan ook het heldere antwoord. Het was erg zwaar. Victoria stond er alleen voor bij de opvoeding van hun twee dochters en ze werkte toen ook al als docent op de universiteit in Benin City. Godwin werkte in Nederland waar hij in ieder geval de eerste tien jaar een verblijfsvergunning had. Victoria kon in al die tijd slechts één keer op bezoek gaan. Dat was in 2008. Ze hebben haring gegeten en stroopwafels. De jaren erna kreeg ze geen visum meer voor nog een bezoek. De reden daarvoor weet ze niet.

Voor Godwin was het ook niet makkelijk om na meer dan twintig jaar terug te komen in Benin City. Toen hij uiteindelijk na jarenlang leven zonder papieren in detentie kwam, was hij het moe. Het was een zwaar leven en zijn gezondheid ging achteruit. Hij wilde terug naar zijn familie en dat heeft hem goed gedaan.

Dit bezoek bewijst maar weer eens hoe waardevol een verstandige partner is, die je met veel geduld en advies begeleidt als je na zo’n lange tijd weer terugkeert in je geboorteland. Victoria vertelt dat het heel moeilijk voor hem was om weer te

wennen aan het alledaagse leven; het eten verdroeg hij niet meer, en ook met de warmte, de beestjes en het ongereguleerde leven had hij moeite. Dat is nog steeds 'werk in uitvoering', zelfs na vier jaar. Maar ze zijn

Op de compound

nog samen, hebben twee volwassen dochters en door Victoria heeft hij een thuisbasis waar het weliswaar werken is om rond te komen, maar het kan veel slechter.

Victoria is het brein achter de zaken hier en is erg creatief als het gaat om inkomen genereren. Ze begonnen met legkippen, de hokken zijn veeltallig en het systeem met watertoevoer en voeding is goed aangelegd. Daar heeft Godwin ook zijn *in-kind*-budget aan besteed. Ze zijn blij dat Godwin hulp kreeg bij zijn terugkeer en dat hij kon investeren om de omstandigheden thuis beter te maken.

Hij toont een kasboek waarin ze dagelijks zeer secuur hebben bijgehouden welke voeding ze aan de kippen gaven, hoeveel dat kostte, hoeveel eieren er geproduceerd werden en wat de lasten en baten waren. Er is een mooie stijgende lijn te zien, tot

Dochter studeert af

Een gezellig samenzijn

het kippenvoer te kostbaar werd voor de verwachte opbrengst en bovendien de kwaliteit achteruit ging. Ze zijn aan vleeskippen begonnen, die maar een week of zes nodig hebben om tot slachtrijpe grootte te komen. Dat liep goed, tot de inflatie toenam en men geen geld meer had om kippenvlees te eten. Ook de eierverkoop zakte compleet in. "Waar men voorheen per persoon één ei kookte, wordt er nu één ei per vier personen gekookt. Alles wordt gedeeld." Om deze horde te nemen verzon Victoria een meervalkwekerij, waar ze met kunstmatige inseminatie de vissen-eitjes zelf bevruchtte. Het is een ingewikkeld systeem, maar de populaire meerval (een hoofdingrediënt voor de peppersoup) levert heel wat op. Helaas is daar ook weer een probleem opgedoemd: doordat er al ruim een jaar geen stroom is, kochten ze een grote dieselgenerator. Toen de diesel te duur werd, kochten ze een kleine benzinegenerator. Maar nu is de benzine ook te duur geworden en kan de waterpomp niet meer bediend worden. Daardoor loopt nu zelfs de viskweekvijver vast; er is niet genoeg water.

Deze cirkel zien we vaker terug tijdens deze reis. Er loopt zoveel potentieel vast op dat gebrek aan stroom. Hoe inventief men ook is qua zaken, er valt niet te groeien zonder die vaste basisbehoefte, tenzij men een groot startkapitaal heeft. Diegenen kunnen met zonnestroom werken. Dat hebben onze terugkeerders vooralsnog niet.

Gelukkig hebben ze een woonhuis met twee appartementen gebouwd; eentje met vier slaapkamers, en eentje met twee slaapkamers. Dat laatste verhuren ze al lange tijd aan een gezin, dat inmiddels onderdeel van de familie is geworden. Dat zorgt voor een klein maar zeker inkomen. Ook zijn de twee dochters van het gezin aangestoken met een sterke werkersmentaliteit en hun moeders doorzettingsvermogen; een dochter heeft een opleiding in de verpleging afgerond in Engeland en daar een baan gevonden. De ander rondt net haar opleiding tot arts af in Benin City en heeft volgende week haar grote feest ter initiatie. De kippen hiervoor staan al klaar voor de slacht. De trotse ouders hebben hard gewerkt om de dochters goede opleidingen te kunnen bieden en dat heeft zijn vruchten afgeworpen.

Chris Samuel:

“Everybody be thinking you have money, call you with every small issue”

Delta, Delta state

We treffen Chris langs de weg en hij wijst ons per scooter de weg naar zijn werkplaats, achter een winkelpand gelegen. Hij is verbaasd; bezoek uit Nederland, drie witte mensen in een SUV, dat had hij niet verwacht.

“My own government doesn’t give a shit about me, and you came all this way?!”

Chris Samuel

Chris is zeer enthousiast over het bezoek en hij laat ons zijn ‘workshop’ zien. Een grote haak hangt aan een zware ketting aan een boom. Er ligt gereedschap in een kist op de grond en een busje zonder motorkap staat ernaast. De motor die in het busje hoort, ligt in het gras ernaast onder een stuk karton. We kijken geïnteresseerd in het rond. Eric, die even naar het toilet in het winkelpand was, komt terug en vraagt waar de werkplaats is. Mirjam en ik proberen wat gêne te voorkomen door op het gereedschap te wijzen: “Dit is de werkplaats”. Het misverstand is heel goed te begrijpen. Deze open air werkplaats hadden we niet zozeer verwacht en past niet in het beeld dat wij van een autoschadebedrijf hebben.

Chris is een *panel beater* oftewel hij deukt auto’s uit. Inmiddels werkt hij samen met een goede vriend achter op het terrein van hun *landlord.* Chris is de uitdeuker en zijn vriend is de monteur. Ze kunnen alles maken, vertelt hij trots, zolang de eigenaar van de auto de onderdelen maar kan betalen. En daar is vaak het wachten op.

Vandaar dat het busje hier al een paar maanden staat zonder motor; die moet vernieuwd. Dus is het wachten tot de eigenaar genoeg geld heeft gespaard om een ‘nieuwe’ te kopen.

Ze moeten het hebben van hun goede naam en mond-tot-mondreclame. Zeker nu de *landlord* een nieuw pand vlak voor hun neus heeft gebouwd, waardoor ze niet meer zichtbaar zijn vanaf de weg. Men moet dus echt weten dat ze daar zitten, want je komt er niet zomaar langs. En de toekomst is erg onzeker. Ze zijn compleet overgeleverd aan de grillen van de *landlord*. Daarom hebben ze zelfs geen overkapping gebouwd om hen te beschermen tegen de zon; op ieder moment kan de *landlord* zeggen dat ze weg moeten of nog meer gebouwen plaatsen.

Chris is teruggekeerd in september 2021 na een verblijf in Europa van zo’n vijf jaar. Hij heeft lang in Italië doorgebracht en is daarna doorgereisd naar Oostenrijk, Duitsland en uiteindelijk in Nederland terecht gekomen. In Nederland heeft hij maar een paar maanden doorgebracht; het was hem duidelijk dat hij overal met de Dublinclaim te maken zou krijgen. Hij ging niet meer in beroep en met assistentie van het IOM en WereldWijd keerde hij ten slotte terug naar Nigeria. Naar Italië terug zag hij niet zitten, zoals zovelen met hem. Hij vond Nederlanders en het Nederlandse systeem het beste en het meest behulpzaam. “In Duitsland werd steeds gedreigd; je zit op de volgende trein of we deporteren je morgen! Er was geen geduld of ruimte om na te denken zoals in Nederland. Daar was het veel beter en kon ik me ook echt op mijn toekomst richten.”

Ze kunnen alles maken, vertelt hij trots, zolang de eigenaar van de auto de onderdelen maar kan betalen. En daar is vaak het wachten op.

Eric vraagt hem wie hem had begeleid van het IOM en Chris rent naar de scooter. Hij haalt een portemonnee tevoorschijn en even later toont hij het visitekaartje van Mirjam van Enk. Ook zijn gezondheidszorgpasje en Nederlandse ID-kaart bewaart hij netjes in deze verder lege portemonnee, die schijnbaar altijd onder handbereik in zijn scooter ligt.

De omstandigheden van zijn leven gedurende de tijd dat hij in Europa was, waren lastig te begrijpen voor zijn familie en sociale netwerk. “Iedereen denkt dat je geld hebt, maar ik had niets, alles daar is ontzettend duur. Het beetje dat ik verdiende met zwart werk ging naar de huur en andere rekeningen. Ik kon hen niet uitleggen dat ik het niet goed had; zij wisten alleen dat ik in Europa zat. Dat betekent geld. Ze begrepen het niet.” Tussen de regels door lezen we dat het ook voor zijn vrouw, moeder en kinderen moeilijk te begrijpen was dat er niet zoveel naar huis werd gestuurd.

Het is een klassiek verhaal dat we in dit veld veel tegenkomen; mensen vertrekken naar Europa en vaak draagt de hele familie, ofwel gemeenschap, bij aan hun reis. Er wordt geld ingezameld voor de mensensmokkelaars vooraf of voor de ontvoerders als ze tijdens hun reis worden vastgehouden en worden bedreigd met amputaties of de dood als er niet betaald wordt. Op het moment dat hij of zij dan

De openair werkplaats

eindelijk Europa bereikt, wil de vluchteling niet toegeven hoe moeilijk het leven daar is, of hoe uitzichtloos. Iedereen heeft tenslotte kromgelegen, of ligt dat nog, om die reis te betalen. Dus het nieuws dat naar huis wordt gestuurd, verhaalt van succes; de mooie foto’s, het vele geld, de gouden Rolex. Het wordt dan ook voor mensen als Chris moeilijk om uit te leggen dat het in realiteit niet zo rooskleurig is. Het lijkt een zeer eenzame periode te zijn geweest voor Chris, waarbij het idee van het leven in Europa veraf stond van de werkelijkheid. Mensen begrepen het niet. Dat maakte de beslissing ook makkelijker om terug te gaan. “My family needed me”.

Zijn vrouw runt een klein winkeltje zoals we die overal tegenkomen. Zijn kinderen zijn nu 7 en 14 jaar en wonen bij zijn moeder. “Zij heeft ze nodig”. Ze zien elkaar één keer per maand, tenzij er een feest is. Het is te ver weg om elkaar vaker te zien, maar ze bellen wel bijna elke dag. Chris is blij met de gereedschappen van WereldWijd en gebruikt ze elke dag. Het lasapparaat dat hij van zijn *in-kind*-budget heeft aangeschaft, werkt nog altijd goed en daardoor heeft hij meer mogelijkheden, vertelt hij. De grotere apparaten liggen verspreid op meerdere adressen. Het is te onveilig om ze hier in de buitenlucht te laten liggen, dus haalt hij ze op om mee te werken als hij ze nodig heeft. Ze dragen verplicht af aan de private security om te surveilleren, maar de vigilantes klinken even bedreigend als beschermend.

Hij hoopt in de toekomst een vaste plek te kunnen huren waar ze ook een werkplaats kunnen bouwen. Voor nu zijn ze overgeleverd aan de weersomstandigheden en aan de grillen van de *landlord* die kan eisen dat ze op stel en sprong vertrekken. *“Here we do everything with manual labor, nothing automatic. It is hard work, but this is how we do it in Nigeria. It’s a struggle, but I am managing”*.

Edo State Skill Development Center

Op onze laatste dag in Nigeria gaan we nog langs de Head of Office van het IOM kantoor te Benin City. Zij vertelt ons over Edo Jobs; een trainingscentrum waar zij heel enthousiast over is. "Jullie moeten er beslist heen". We kijken elkaar aan. Dit bezoek aan het IOM was het enige dat nog op onze 'officiële' agenda stond en dan konden we vóór onze terugvlucht eindelijk naar het lokale museum waar we zo graag heen wilden. Dit aanbod kunnen we echter niet laten schieten, besluiten we. WereldWijd is zelf immers een educatief centrum.

Edo Jobs - hoofdkantoor

Dus regelen we het en staan even later bij het hoofdkantoor, een groot gebouw van de federale overheid. Edo Jobs, zoals het in de volksmond genoemd wordt, is opgezet door de gouverneur om te helpen bemiddelen naar werk en, waar mogelijk of nodig, ook op te leiden voor werk. En het mocht wat geld kosten. Er wordt ons verteld dat het centrum echter over vier of vijf locaties is verspreid. Dat betekent dat we een keuze moeten maken. Er wordt besloten dat de 'Creative Hub' in ieder geval door ons bezocht moet worden.

Creative Hub

We komen aan bij een gigantische studio waar we rondgeleid worden door de ongelooflijk modern uitgeruste opnamestudio's, nabewerkingsstudio's, theaterzaal, sociale media content ruimtes, fotostudio en we kijken onze ogen uit. Hier kan je inderdaad heel erg veel. Maar alles is leeg op dit moment en ik vraag me af wie hier dan precies gebruik van kan maken. Is dit echt voor iedereen? Men verzekert me dat iedereen zich kan melden bij Edo Jobs, maar het wordt ons niet helemaal duidelijk of iedereen ook toegelaten wordt. Dat kan toch ook niet? Dan zou het hier overlopen met cursisten, muzikanten en filmmakers.

Als we door de stoffige straten naar de volgende locatie rijden, zien we een naakte man op de rotonde liggen, kinderen aan het bedelen in het verkeer en anderen ploeteren om in leven te blijven. Het contrast kan bijna niet groter en ik vraag Onyeka, onze begeleider van het IOM Nigeria, hoe hij het vindt dat er zoveel armoede is en dat de gouverneur zoveel geld uitgeeft aan zo'n Creative Hub. "Het gaat erom dat jongeren begrijpen dat ze niet weg hoeven om iets te maken van hun leven. Ook hier kunnen ze met de beste apparatuur werken, carrière maken in showbusiness. Zo trekken hopelijk minder jongeren weg." Ja, minder mensen op die gevaarlijke reis door de woestijn mag misschien ook wel wat kosten inderdaad...

Edo Jobs, zoals het in de volksmond genoemd wordt, is opgezet door de gouverneur om te helpen bemiddelen naar werk en, waar mogelijk of nodig, ook op te leiden voor werk.

Edo Worx

De volgende locatie is meer een plek naar ons hart, meer WereldWijd. We worden in moordend tempo langs volle klaslokalen geleid waar men leert naaien (met handnaaimachines), schoenmaken, solliciteren, business bedrijven, maar waar ook groepen bij elkaar worden gebracht die in dezelfde sector werkzaam zijn en die elkaar advies kunnen geven en tot steun zijn. Hier leren we ook dat hun meest succesvolle programma zo'n duizend aanmeldingen per jaar ontvangt, maar dat er slechts vijftig worden geselecteerd om te starten. Dus zelfs dit programma is toch niet voor iedereen weggelegd.

Terugblik op onze veldreis

Tijdens het bezoek aan Nigeria is ons opgevallen dat er heel veel spullen hier nodig en bruikbaar zijn om een nieuwe start te kunnen maken. Overal valt geld aan te verdienen en alles wat wij in het magazijn hebben, zelfs wat wij weer naar het oud ijzer brengen, kunnen ze hier nog goed inzetten.

Een paar van onze terugkeerders zijn echt aan het worstelen om het hoofd boven water te houden. De mensen die in een vak gespecialiseerd zijn en een concurrerend idee hebben kunnen verder groeien, daar liggen echt mogelijkheden. Diegene die hun *in-kind*-budget in Nederland hebben geïnvesteerd in gereedschappen of machines van goede kwaliteit hebben daar zeker geen spijt van. Sterker nog, zij zijn ook degenen die het het beste doen. Die aankopen maakt ook dat ze een concurrerende positie hebben in een bepaald vakgebied. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het gaslasapparaat van Chris, het 3-in-1 elektrisch lasapparaat van Patrick, de goede generator van Silvia of de industriële naaimachine van Kema.

Het is lastig om op dit moment van torenhoge inflatie een duidelijk beeld te krijgen van hoe de zaken lopen. Iedereen worstelt nu met de omstandigheden, zelfs de mensen met wie het eigenlijk heel goed gaat. Het is echt een zware tijd voor iedereen nu de geldwaarde zo onzeker is en er weer een basis van het bestaan op losse schroeven staat. Dat opgeteld bij alle andere onzekerheden in Nigeria, zoals het gebrek aan overheid-gereguleerde scholing, zorg, politie en rechterlijke macht, watervoorziening, stroomvoorziening en riolering, maakt dat het ieder voor zich is. Als je geen grote mond hebt, kom je nergens.

Dit is geen klimaat waar men gedijt, het is er een van overleven.

Dit is geen klimaat waar men gedijt, het is er een van overleven.

Dat lukt de terugkeerders die we bezocht hebben. Het is geen kalm bestaan, het is een voortdurend inspelen op nieuwe omstandigheden en nieuwe uitdagingen. De een kan daar beter mee omgaan dan de ander. Een sociaal netwerk dat als vangnet kan fungeren, lijkt ook cruciaal. Je zal ergens op je weg sowieso een ander nodig hebben, of je dat nou leuk vindt of niet.

Wat met zekerheid te zeggen valt, is dat zonnestroom hier absoluut een gouden toekomst heeft. Bij de NGO's, IOM officers en het Edo Skills Development Center denken ze niet alleen dat dat voor de maatschappij een grote meerwaarde heeft, maar ook dat diegenen die er mee kunnen werken veel aanzien zullen krijgen en goed kunnen verdienen. Daarin investeren zou geen weggegooid geld zijn.

Ook het aanbieden van een lascursus kan voor velen een basis worden waarmee een dagelijkse boterham verdiend kan worden, maar voor ambitieuze types, zoals Patrick, liggen er meer mogelijkheden in het verschiet. Het bouwen gaat immers door in Nigeria en dan wordt er altijd met metaal gewerkt. De vele reparaties aan auto's, brommers en andere vervoermiddelen hebben nood aan lassers, maar vooral de hek- en traliewerken bieden werkgelegenheid.

We kunnen stellen dat het project WorldTools hier in Nigeria geen overbodige luxe is en dat het daadwerkelijk veel zin heeft om kisten rondom bedrijfsplannen hierheen te verschepen. Ook de twee cursusrichtingen die we onderzoeken, lassen en zonnestroom, kunnen hier zeer goed van pas komen. Nu nog het geld voor de zonnepanelen bij elkaar krijgen...

